Ազգ
Azg
armenian daily
24 ՅՈՒՆՎԱՐ 1995, ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ # 11 (765)

Անձնասպանական ռմբահարումներ Իսրայելում. 19 զոհ, 60 վիրավոր

ԹԵԼ ԱՎԻՎ, 23 ՅՈՒՆՎԱՐ, WSJ: Թել Ավիվի հյուսիսը գտնվող Նեթանիա բնակավայրի խողովակ փողոցներից մեկում տեղի ունեցած անձնասպանական զույգ գործողությունների հետեւանքով զոհվեց 19 եւ վիրավորվեց ավելի քան 60 հոգի, մեծ մասը՝ իսրայելցի զինվորներ: «Իսլամական ջիհադ» կազմակերպությունն անմիջապես ստանձնեց բռնարարքի պատասխանատվությունը, մինչ հազարավոր իսրայելցիներ Երուսաղեմում եւ Թել Ավիվում բողոքի ցույց կազմակերպեցին «Մինչեւ ե՞րբ» բացականչություններով: Նախագահ Էզեր Վայցմանը պահանջեց առկախել խոսակցությունները Պաղեստինի ազատագրման կազմակերպության հետ, որի ղեկավար Յասեր Արաֆաթը դեմից անմիջապես հետո դատապարտեց եղածը եւ այն ուղղված նկատեց «Իսրայել-ՊԱԿ բանակցությունները սպանելուն»: Ընդհակառակը, արմատական մյուս կազմակերպության՝ Համասի ղեկավարը հայտարարեց, թե նման արարքներ արդարանալի են, քանի որ «ուղղված են արաբական հողերի բռնազավթման դեմ»: Իսրայելի կառավարությունը այսօրվա նիստում որոշեց շարունակել բանակցությունները ՊԱԿ-ի հետ:

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Քաղաքական համաձայնագրի ուղին անկանխատեսելի է

[illegible]ՈՒ, 23 ՅՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Չեչնիայում տեղի ունեցող իրադարձությունների կապակցությամբ դարաբաղյան հակամարտության քաղաքական կարգավորման գործընթացը տեղում դոփում է: Ռուսաստանը, որը մինչեւ վերջերս ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի ամենագործունյա անդամն էր, այսօր ելնելով իր ներքին քաղաքական վիճակից, խուսափում է այլ տարածաշրջաններում խաղաղարար գործողության ձեռնարկումից: Մինսկի ինննյակի մեջ մտնող արեւմտյան երկրները նույնպես չեն ցանկանում վերցնել ղարաբաղյան հիմնախնդրի լուծման միանձնյա պատասխանատվությունը», հաղորդում է «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակիցը: Ըստ այդ հաղորդման, Վիեննայում Մինսկի ինննյակի վերջին նիստում հաստատվել են Մինսկի համաժողովի համանախագահների մանդատները: Ընդ որում, համանախագահներից մեկն է դարձել ռուս դիվանագետ Վալենտին Լազիմսկին:

«Իսկ Մինսկի ինննյակի Վիեննայում անցկացված խորհրդակցությունները ավարտվեցին միանգամայն անորոշ եւ ոչ մի բան չպարտավորեցնող հայտարարության ընդունմամբ: Այս կապակցությամբ ադրբեջանական դիտորդները իրենց մտահոգությունն են հայտնել, թե արդյոք այս ամենը չի՞ հանգեցնի հակամարտության պարփակման: Բանակցությունների գործընթացը չի՞ ձգվի ամիսներ եւ նույնիսկ տարիներ, որն ըստ էության ձեռնտու է հայկական կողմին եւ երբեւէ չի կարող ձեռնտու լինել Ադրբեջանին, որտեղ շուրջ մեկ միլիոն մարդ իրենց բնակավայրերը վերադառնալուն են սպասում», ասվում է ռադիոկայանի թղթակցի հաղորդման մեջ:

Նրա կարծիքով, հայ-ադրբեջանական դիմակայության գոտու վերջին իրադարձությունները ցույց են տվել, որ հրադադարը շատ անկայուն է եւ կարող է խախտվել ցանկացած պահի: «Մի խոսքով, եզրակացնում է ռադիոկայանի թղթակիցը, ծանրակշիռ դեպքի քաղաքական մեծ համաձայնագիր, որը Հեյդար Ալիեւը հույս ունի ստորագրել այս տարվա սկզբներին, ամենայն հավանականությամբ կլինի դժվարին եւ անկանխատեսելի»: Նրա կարծիքով, իր վերջին ելույթում ըստ էության այս եզրակացությանն է հանգել նաեւ Հեյդար Ալիեւը, որտեղ Ադրբեջանի նախագահը մասնավորապես նշել է. «Ժամանակը, որում մենք ապրում ենք, եւ աշխարհաքաղաքական վիճակը այն տիպին են, որ մենք պետք է պատրաստ լինենք ամեն ինչի»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Գազամատակարարումը վերականգնվեց

Կիրակի օրը, հունվարի 22-ին ժամը 18-ին Հայաստանի կառավարության կողմից ձեռնարկված շտապ միջոցառումների շնորհիվ վերականգնվեց հանրապետության գազամատակարարումը: Ինչպես տեղեկացրել էին զանգվածային լրատվության միջոցները, նախորդ օրը, հունվարի 21-ին առավոտյան ժամը 10.30-ին Վրաստանի ադրբեջանաբնակ Գարդաբանիի շրջանում կրկին պայթեցվել էր Հայաստան եկող գազատարի 400 մետրանոց հատված, որն անցնում էր Քուռ գետի վրայով:

Հանդիպում ՀՀ-ում Ռուսաստանի Դաշնության դեսպանատանը

Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 23-ին նախորդ ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն, ՅՈՒԱԿ հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանն ու վարչության անդամ եւ ՀՀ ԳԽ պատգամավոր Հայրություն Կարապետյանը ավելի քան մեկ ժամվա զրույց ունեցան ՀՀ-ում Ռուսաստանի Դաշնության արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Անդրեյ Ուռնովի հետ:

Զրույցի ընթացքում քննարկվեցին փոխադարձ հետաքրքրություն ներկայացնող հարցեր:

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՈՆ ...

Ամերիկյան էներգետիկ օգնությունն այս ձմեռ ջերմացնում է հարյուր հազարավոր բնակիչների

Կարելի է մտավորապես այս խոսքերով ամփոփել ամերիկյան պաշտոնական լրատվական ծառայության (USIS) հունվարի 20-ի տեղեկատուն, որի մեջ հատված բերված 4 էջերն էլ նվիրված են Մ. Նահանգների կառավարության կողմից Հայաստանի ազգաբնակչությանն այս ձմեռ տրվող մարդասիրական օգնության ծավալներին եւ արդյունքին: Նույն տեղեկատուի մեջ հատված նախորդ համարը, ինչպես հայտնի է, ամբողջությամբ հատկացված էր դեկտեմբերյան կոչին՝ «անհապաղ» երկխոսություն ձեռնարկելու ՀՀ կառավարության եւ ՀՅԴ-ի միջեւ, գրված Հայաստանի կառավարության նկատմամբ որոշակիորեն քննադատական ոգով: Ուշագրավ է այս հաջորդականությունը, որը մի ավելորդ անգամ հիշեցնում է մեր պետության ու երկրի անհնարինությունը դիմել մարդասիրական օգնության եւ նվիրատվության համար կախված լինել օտար երկրից: Իսկ գեղեցիկ երկրները սովոր են բոլորի ճկասամբ կիրառել, այսպես, ստեղծելով եւ գավազանի կամ բլիթի ու մտրակի քաղաքականությունը: Համեմայնդեպս, Մ. Նահանգների միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) հունվարի 19-ի հաղորդագրության մեջ ոչ մի ակնարկություն չկա Հայաստանի ներքաղաքական իրավիճակի մասին: Դրա 4 էջերն էլ խոսում են USAID-ի կողմից ծրագրված այս ամիսների մատակարարվող էներգետիկ օգնության մասին, որի փոխանակման նպատակն է, ասվում է գեկուցագրում, «օժանդակել Հայաստանի դեռեւ ժողովրդավարության եւ դեռեւ շուկայական տնտեսության երկարաժամկետ անցմանը»: «Մտավորապես, կարող ենք գնահատում, Հայաստանի բնակչության 35 տոկոսը, ներառյալ 210 հազար կարիքավոր բնակիչներ եւ 1100 դպրոցներ, այս ձմեռ վառելանյութ եւ ջեռուցիչներ են ստանում ամերիկյան կառավարությունից»: Զեկուցագրից հայտնի է դառնում, որ USAID-ի կողմից Հայաստանի կառավարության եւ ամերիկյան Ժողովրդավարության հիմնադրամի (Fund for Democracy) հետ համատեղ, ընդամենը 6.5 միլիոն դոլար արժողությամբ 3 հազար տոննա կերոսին եւ 10 հազար ջեռուցիչ է բաժանվելու ժողովրդին: Զեկուցագրում տեղ է տրված դեսպանատան Սեդրիկ Թաշճյանի կողմից AID-ի պաշտոնյաներից Թոմաս Դայքին ուղղված նամակից մի հատվածի, որտեղ ասվում է հետեւյալը. «Վստահ եղեք, որ առանց ձեր օգնության անկարելի պիտի լիներ ձմռան ամիսներին ազգաբնակչության շրջանային ջեռուցում հայթայթել»:

Զեկուցագիրը մանրամասնորեն անդրադառնում է նաեւ Հայաստանում համաժողովի արդյունավետության, էներգիայի կոնսերվացման եւ ռուսական գործոն USAID-ի մատուցած ծառայություններին, օգնությանը եւ ծրագրերին:

ԱՇԽԱՐՀ

Կոբեի շրջակայքում եւս երեք նոր երկրաշարժ

Հունվարի 23-ի գիշերը եւ վաղ առավոտյան տեղի է ունեցել ըստ Ռիխտերի սանդղակի մինչեւ 4.5 բալ ուժգնության երեք նոր երկրաշարժ Ճապոնիայի Կոբե քաղաքի շրջակայքում, որը խանգվել էր հունվարի 17-ին Ճապոնիայում վերջին 70 տարվա ընթացքում ամենաավերիչ ցնցման պատճառով: Ինչպես հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, զոհերի եւ նոր ավերածությունների մասին դեռեւս ոչինչ չի ասվում:

Համաձայն ոստիկանության վերջին տվյալների, անցած շաբաթվա ընթացքում Ճապոնիայի հարավարեւմտյան շրջանի երկրաշարժի տուժածներից հայտնաբերվել է 4984 զոհված, անհետ կորել է 166 մարդ, բժշկական օգնություն է ստացել 25964 վիրավոր: Ներկայումս քաղաքում մեծ թափով սկսվել են վերականգնողական աշխատանքներ հատկապես ճանապարհների եւ հաղորդակցության միջոցների մարզում:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Տաջիկ խմբավորումների գրոհներ սահմանի վրա

Տաջիկ-աֆղանական սահմանի Պամիրի տարածքում չեն դադարում Ռուսաստանի սահմանապահների դեմ զինված ատրանքներ Տաջիկստանի իսլամական վերածննդի շարժման գրոհայինների կողմից: Ինչպես հունվարի 23-ին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հայտնել են Տաջիկստանում Ռուսաստանի սահմանապահ զորքերի խմբի հրամանատարության շտաբում, անցած կիրակի օրը Կալայխումբի սահմանապահ ջոկատը կասեցրել է Աֆղանստանից Փյանջ գետի Տաջիկստանի ափ տաջիկ մոջահեդների խմբի անցնելու փորձը: Հենց նույն օրը Աֆղանստանի տարածքից խոշոր տրամաչափի հրանոթներով գնդակոծվել է Իշկաշիմի սահմանապահ ջոկատի երկրորդ ուղեկալի սահմանապահ կարգախումբը: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման համաձայն, խախտողների թվում կան կորուստներ, ռուսաստանցի սահմանապահների մեջ կորուստներ չկան:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Քաշմիր. Ջնահյուղից զոհվեցին 225 մարդ

Հնդկաստանի Ջամմու եւ Քաշմիր նահանգներում 3 օր առաջ տեղի ունեցած ձնահյուսի հետեւանքով մեծ թվով մարդկանց կորուստ հանրապետության կառավարության պաշտոնական ներկայացուցիչը հունվարի 20-ին բնութագրել է որպես այս հարյուրամյակի խոշորագույն աղետ Հնդկաստանում:

Ինչպես Դելիից հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակիցը, Ջամմու եւ Սրինագար ճանապարհի ավտոմայրուղում, ճշգրտված տվյալներով, զոհվել է 225 մարդ, շուրջ 400-ը վնասվել է 2 կիլոմետրանոց «Ջավահար» թունելում: Ներկայումս ձյան տակից հաջողվել է հանել զոհվածների 130 դիակ:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻՈՆ

Մոլդովա. Գագաուզները պատրաստվում են հանրաքվեի

Մոլդովայից հաղորդում են. «Գագաուզիայի ինքնավարության կազմում, որն ստեղծվում է Գագաուզիայի հատուկ իրավական կարգավիճակի մասին Մոլդովայի խորհրդարանի ընդունած օրենքին համաձայն, կմտնի առնվազն 27 բնակավայր»: Այս մասին անցած շաբաթ օրը Քիշնեւում լրագրողներին հայտարարել է Գագաուզիայի խորհրդարանի մամուլի ծառայության պետ Վասիլի Նեյկովչենը: Նա կանխատեսել է Գագաուզիայի կազմավորման նվիրված մարտի 5-ին կայանալիք հանրաքվեի արդյունքները: Մոլդովայի հարավում այս օրերին սկսվել է դրա նախապատրաստումը:

Վասիլի Նեյկովչենը գտնում է, որ հանրաքվեն ձեւական բնույթ կկրի, քանի որ այդ բնակավայրում գագաուզները ճնշող մեծամասնություն են կազմում:

Մինչդեռ Մոլդովայի բնիկների թվում ...ությունը ...ինայության է, ներառել Գագաուզիայի հատուկ իրավական կարգավիճակի մասին խորհրդարանի ընդունած օրենքը, որը նրա կարծիքով, «Մոլդովայի ինքնիշխանության սկիզբն է եւ հանդիսանում է մի ազգային իրավունքին»:

Մյուս կողմից, Պրիդնեստրովիեի հիմնախնդրի քաղաքական կարգավորումը քննարկող ԱՊՀ խորհրդարանականների հանդիպումը բացվեց հունվարի 23-ին Ալմաթիի բնակչության Մարխամանն ֆինանսական ֆոնդում: Մարխամանի «Կյոր սեպանի» խորհրդարանականներին հավաքել էր Մոլդովայի խորհրդարանի նախագահ Պյոտր Լուչինսկու գլխավորությամբ: Պրիդնեստրովիեի տարածաշրջանի պատգամավորներին Գերագույն խորհրդի նախագահ Գրիգորի Մարակուցի գլխավորությամբ: «Կյոր սեպանին» կմիանան ԱՊՀ այլ երկրների խորհրդարանականները:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՏԱՐԱԾՔ

Չեչնիա. Մարտերը տեղափոխվեցին լեռներ

Կիրակի օրը ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հատուկ թղթակիցը Չեչնիայից հաղորդեց, թե իրադրությունը Գրոզնիում հանգիստ է եղել, իսկ Ռուսաստանի կառավարության մամլո ծառայությունը տեղեկացրեց, որ «անցած օրվա ընթացքում ռուսական զորքերը Չեչնիայում ակտիվ գործողություններ չեն վարել»: Մինչդեռ օտար աղբյուրները հաղորդում են, թե Չեչնիայում մարտերը սաստկացան, երբ չեչեն ըմբոստները գրավեցին Գրոզնիի երկաթուղային կայարանը, կենտրոնական շուկան եւ կառավարական երկու շենքեր: Ռուս զորքերը հիմնական մարտերը վարում են Գրոզնիի մերձակա լեռներում, անհնազանդների դեմ օգտագործելով օդուժ:

Վատիկանը կարգազրկեց անհնազանդ եպիսկոպոսին

ՓԱՐԻԶ, 23 ՅՈՒՆՎԱՐ, WSJ: Հռոմի կաթոլիկ եկեղեցին եկեղեցական կարգից զրկեց Ֆրանսիայի եպիսկոպոսներից Ժակ Գայոյին, որը համարձակվել էր արհամարհել կաթոլիկ եկեղեցու դոկտրինան, իր ծխի անդամներին հորդորելով սեռական հարաբերության ժամանակ սեռից պաշտպան վելու նպատակով պահպանակ օգտագործել, կղերականների ամուսնության օգտին խոսելով եւ միասեռականության նկատմամբ հանդուրժողականությունը խրախուսելով: Եկեղեցուց արտաքսված եպիսկոպոսը կիրակի օրն իր վերջին պատարագը մատուցեց Էվրյոյի եկեղեցում, որի բակն անգամ լցված էր նրա արտաքսման որոշումը չեղյալ համարելու պահանջով հավաքված բազմությամբ:

digitised by A.R.A.R.@

ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Վերականգնել փոքր ՀԷԿ-երը

Ներկայումս եւրոպական միության, ինչպես նաեւ «Էներգիա Հայաստանի համար» եւ «Ազնավուրը Հայաստանին» ֆրանսիական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների ու ՀՀ էներգետիկայի եւ վառելիքի նախարարության ու «Հայէներգո» պետական կոնցեռնի միջեւ բանակցություններ են գնում 1995 թվականին «Հայաստանի փոքր ՀԷԿ-երի վերականգնման» ծրագրի իրականացումը շարունակելու վերաբերյալ: Այս մասին «Նոյյան տապան» գործակալության թղթակցին հաղորդել է արտաքին կապերի վարչության պետի տեղակալ, «Հայէներգոյի» ծրագրերի իրականացման բաժնի վարիչ Ալեքսանդր Աստվածատրյանը: Նա հաղորդել է նաեւ, որ հայկական կողմն իր եվրոպական գործընկերներին առաջարկել է, որպեսզի հատկացվող ֆինանսական միջոցների մի մասն ուղղվի մեծ ՀԷԿ-երի վերականգնմանը: Հայտնի է, որ 1994 թվականին ֆրանսիական վերոհիշյալ կազմակերպությունների, ՀՀ էներգետիկայի եւ վառելիքի նախարարության եւ «Հայէներգո» պետական կոնցեռնի միջեւ ստորագրվել է Հայաստանի մի քանի փոքր ՀԷԿ-երի (Այրումի, Արմավիրի, Գյումրիի, Իջեւանի, ՁորաՀԷԿ-ի, Եր ՀԷԿ թիվ 3-ի, Մեղրիի, Ղափանի Ողջիի թիվ 2 եւ թիվ 3 ՀԷԿ-երի, բացի դրանից միջոցների մի մասը հատկացվել է Քանաքեռի ՀԷԿ-ի վերականգնմանը) վերականգնման աշխատանքները ֆինանսավորելու վերաբերյալ արձանագրությունը: Ֆինանսավորումն իրականացվում էր ԵՄ-ի միջոցների եւ Ֆրանսիայի հայկական համայնքի նվիրատվությունների հաշվին: 1994 թվականի ընթացքում հայկական կողմը 300 հազ. ԱՄՆ դոլար գումարի սարքավորում եւ նյութեր է ստացել: Ձեռք են բերվել խողովակներ՝ Այրումի ՀԷԿ-ի ճնշումային խողովակաշարերի համար, տրանսֆորմատոր՝ Մեղրիի ՀԷԿ-ի համար, վերականգնվել է ՁորաՀԷԿ-ի գեներատորներից մեկի ամրաձողը (ստատոր) եւ այլն: ՆՏ

Գերմանիայի Կարմիր խաչի օգնությունը 145 մլն մարկ

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՍՆԱՐԿ: Երկրաշարժից ի վեր Հայաստանին Գերմանիայի Կարմիր խաչի ցույց տված օգնությունը կազմում է 145 մլն գերմանական մարկ: Ինչպես այսօր հայտնեցին Հայաստանի Կարմիր խաչի ընկերության մամլո կենտրոնում, մարդասիրական օգնության կենտրոնական հանձնաժողովի նախագահ, Հայաստանի պետնախարար Ռաֆայել Բագոյանը Գերմանիայի Կարմիր խաչի ներկայացուցիչ Գերհարդ Մայերին շնորհակալագիր է հանձնել Հայաստանի կառավարության անունից: Գերհարդ Մայերը արդեն 24-րդ անգամ է ժամանել Հայաստան: Նա մեծ ավանդ է ներդրել «Սպիտակ» փրկարարական ջոկատի անդամների ուսուցման կազմակերպման, ինչպես նաեւ ջոկատի հանդերձավորման գործում: Նրա ջանքերի շնորհիվ Հայաստանում գործում է բարեգործական ճաշարան, որն ամեն օր սպասարկում է մոտ 200 կարիքավորների:

Ավարտվեց Իջեւան-Տավուշ ճանապարհը

Ինչպես նախօրոք հայտարարվել էր, մինչեւ հունվարի 15-ը պետք է ավարտվեր Իջեւանը Տավուշին կապող ճանապարհահատվածի շինարարական աշխատանքը, որի կարեւորությունը կապված էր անցումի շինարարության հետ (մինչ այդ այն հաճախակի փակվում էր անթափանցելի եղանակի դեպքում): Տրանսպորտի եւ հաղորդակցության նախարարության լրատվական կենտրոնից «Նոյյան տապան» գործակալությանը հայտնել են, որ նախապես խոստացված ժամկետում շինարարներն ավարտել են աշխատանքները, եւ հունվարի 15-ին շահագործման է հանձնվել ճանապարհահատվածը, որի պաշտոնական բացումը տեղի կունենա հունվարի 24-ին: ՆՏ

ԵՐԵՎԱՆ

Կասկադը գործում է եւ գործելու է

Իրավ, Երեւանի բնակչության ծանր կենսապայմանները իրենց ուրույն դրսեւորումն են գտել նաեւ տրանսպորտային համակարգի բնագավառում: Ուստի եւ բնավ զարմանալի չի կարելի համարել այն խանդավառ ընդունելությունը, որին արժանացավ Կասկադի բացումը (հիշեցնենք, որ Կասկադը շահագործման հանձնվեց 1994-ի դեկտեմբերի 30-ին): Այն իբրեւ կարեւորագույն սոցիալ-տնտեսական միջոցառում անմիջապես իր վրա բեւեռեց քաղաքացիների, ինչպես նաեւ լրագրողների ուշադրությունը: Այս պարագայում յուրովի ընկալվեց Կասկադի սանդուղքների աշխատանքների ժամանակավոր սառեցումը (շուրջ 20-օր անընդմեջ գործելուց հետո) եւ դրա ավելի երեւան եկած գործերի իրական ընթացքը այլակերպող բազմաթիվ վարկածներ եւ եզրահանգումներ:

Ինչպես տեղեկացանք քաղխորհրդի կոմունալ վարչության պետ պրն Մինասյանից, Կասկադը երբեւէ չի դադարեցրել իր աշխատանքները: Ինչ վերաբերում է էլեկտրասանդուղքներին, ապա դրանք կվերսկսեն իրենց աշխատանքը հունվարի վերջերից: Բանն այն է, որ տարիներ առաջ ստացված սարքավորումները իրենց շահագործման ընթացքում ի հայտ են բերել որոշ թերություններ, որոնց վերականգնման նպատակով էլ ժամանակավորապես կասեցվեց սանդուղքների աշխատանքը: «Այդ հանգամանքը մի շարք լրագրողների համար հիմք հանդիսացավ անհիմն կերպով խեղաթյուրել իրողությունը եւ տալ ճշմարտությանը չհամապատասխանող մեկնաբանություններ: Շարժասանդուղքների դռները միշտ էլ բաց են եղել քաղաքացիների համար: Ավելին՝ Կասկադը քաղաքապետարանի նախագահի ամենօրյա ուշադրության կենտրոնում է, եւ այսօր արդեն քննարկվում է մեր վարչության կողմից առաջարկված ավտոբուսային նոր երթուղու հարցը՝ Արաբկիր-Զեյթուն-Մոնումենտ-Կասկադ գծով, որը զգալիորեն կհեշտացնի քաղաքացիների տեղափոխման հետ կապված դժվարությունները»: Այնուհետ, ինչպես նշեց պրն Մինասյանը, «քաղխորհուրդը նախատեսում է այս տարի շարունակել Կասկադի համալիրի շինարարությունը, ինչպես նաեւ գտնել արդեն շահագործված հատվածների ճիշտ օգտագործման եղանակներ»:

Ինչ վերաբերում է էլեկտրասանդուղքներից օգտվելուն, ապա այն կդառնա վճարովի, եւ մոտակա մեկ երկու օրերում քաղխորհուրդը կորոշի դրա գինը, որի մասին լրացուցիչ կտեղեկացնենք քաղաքացիներին: Վերջում նշենք, որ Կասկադ տրանսպորտային հանգույցի էլեկտրասանդուղքները կգործեն առավոտյան 7.30-ից մինչեւ 20-ը:

ԱՐԻՍ ՂԱԶԻՆՅԱՆ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ

Աշոտ Եսայան. «Նախատեսվում են խոշոր բարեփոխումներ»

Աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարար պրն Աշոտ Եսայանը պատասխանեց մի քանի հարցի, հայտնելով իր նկատառումներն ու նախարարության անելիքները:

1995-ին մարդասիրական ծրագրի մեծ մասը նպատակաուղղվելու է բացառապես «Սոցիալ աշխատանքի դիմաց» ծրագրի իրագործմանը: Ձմեռային ծրագրով նախատեսվում է սառույցներից ազատել մայթերը (այդ աշխատանքները կսկսվեն Նորքի բնակելի զանգվածից), քաղաքը ազատել բալոններից, ապակե եւ կիսաթիթեղյա տարաներից, որոնք կօգտագործվեն արդյունաբերության որեւէ ճյուղում: Այս տարի կավարտվի «Փարոս-2» ծրագիրը, որով բալային եղանակով գնահատական կտրվի յուրաքանչյուր ընտանիքի: Նպաստների համակարգը կնպատակաուղղվի դեպի կարիքավորները: Նախատեսվում է խոշոր բարեփոխումների ծրագիր. սոցիալական քաղաքականության 1995-ի ուղղությունները կլինեն կենսաթոշակառուների նոր օրենքի, աշխատանքային օրենսգրքի եւ բարեգործության մասին օրենքի նախագծերը: Ընդգրկվում է զբաղվածության, աշխատանքի պաշտպանվածության, աշխատավորների վերաբերյալ իրականացվող քաղաքականությունը նպատակ ունենալով մեղմել գործազրկությունը: Հունվարի 1-ի դրությամբ հանրապետությունում գրանցվել է 91 հազար 743 գործազուրկ, որից 22 հազար 871-ը ստանում է գործազրկության նպաստ (375 դրամից մինչեւ նվազագույնը): Գործազուրկների մոտ 65 տոկոսը կանայք են (60 հազար):

Միայնակների նկատմամբ տարվում է հատուկ մոտեցում, որպեսզի չհայտնվեն ծերանոցներում: «Աշխատում ենք ծերանոցները չավելացնել, մարդուն չբաժանել իր հուշերից, անցյալից»: Այդ նպատակով պետությունը պայմանագրեր կկնքի ծերերի հետ որոշակի ծառայությունների համար հետագայում փոխհատուցման ակնկալիքով, մի քանի անգամ ավելի կենսաթոշակ կվճարվի, կամ այդ ծառայությունը կարվի, պայմանով, որ բնակարանը հետագայում բռնվի նախարարությանը: Իր հերթին վերջինս այն կհատկացնի առավել կարիքավոր (բազմազավակ) ընտանիքներին: «Նման մոտեցում պետք է ցուցաբերել մանկատների նկատմամբ, որպեսզի չլինեն դրանք, եւ երեխան մեծանա ընտանիքում: Անհրաժեշտ է հնացած շատ դրույթներ փոխել ամուսնության եւ ընտանիքի օրենսգրքում հեշտացնելով որդեգրումը»:

ՅՈՒՐԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

■ *Հունվարի 21-ին ԼՂՀ վարչապետ Լեոնարդ Պետրոսյանի կարգադրությամբ Վալերի Արաքելյանը նշանակվել է հանրապետության արտաքին գործերի նախարարի տեղակալ: Վալերի Արաքելյանը ծնվել է 1947 թ. հունիսի 29-ին Լեհաստանի Վալդենբուրգ քաղաքում: Միջնակարգ դպրոցն ավարտել է Ստեփանակերտում: Ավարտել է Երեւանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետը: 1970-90 թթ. նախկին Խորհրդային Միության տարբեր երկրներում աշխատել է կոմերիտմիության եւ կուսակցական մարմիններում: 1990-94 թթ. Ստեփանակերտում ղեկավարել է «Մարտնչող» հրատարակչությունը, աշխատում էր որպես ԼՂՀ պաշտպանության նախարարության «Մարտիկ» պաշտոնաթերթի հրատարակիչ-համակարգող: Անկուսակցական է: Արաքելյանն ամուսնացած է, ունի 3 երեխա:*

ՀՅԴ ԳՈՐԾ

Լ. Տեր-Պետրոսյանը՝ «Ռուսաստանի հակառակորդների» շարքում

ՄՈՍԿՎԱ, 21 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՓԱՍՏ: Հունվարի 20-ին ՌԴ Պետդումայի փոքր դահլիճում տեղի է ունեցել մամլո ասուլիս՝ «Կովկասի ներկա ճգնաժամը» թեմայով: Ասուլիսին մասնակցել են Ռուսաստանի ազգային հանրապետական կուսակցության նախագահ, Դումայի պատգամավոր Նիկոլայ Լիսենկոն, լիբերալ դեմոկրատական կուսակցության ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Ժուրավլյովը, ՌԴ Դաշնության խորհրդի անդամ Եւգենի Պավլովը, ՀՅ Դաշնակցության բյուրոյի խոսնակ Էդուարդ Հովհաննիսյանը եւ ռուս-հայկական համագործակցության կենտրոնի ներկայացուցիչ Արամ Կարապետյանը:

Մամլո ասուլիսի կազմակերպիչները նշել են, որ «Անդրկովկասում տիրող արդի ծանր կացությունն ստեղծվել է Ռուսաստանի հակառակորդների ջանքերի արդյունքում, որոնց շարքում է գտնվում նաեւ Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, որ վերջերս առանց որեւէ հիմնապատճառի արգելեց Դաշնակցության գործունեությունը Հայաստանում»: Ասուլիսի առթիվ տրված պաշտոնական մամլո բողոքման մեջ դրա հիմնական եզրահանգումները տրվում են հետեւյալ կետերով.

1. Անդրկովկասում եւ նախկին Խորհրդային Միության տարածքի հակամարտություններն ու բախումները վկայում են այն մասին, որ Ռուսաստանի արդի ղեկավարությունը չափազանց թուլացրել է իր դիրքերը, եւ Կրեմլը տակավին ի վիճակի չէ հսկելու ստեղծված կացությունը: 2. ՀՀ նախագահի կողմից ՀՅ Դաշնակցության արգելքը խորապես դատապարտելի է եւ Ռուսաստանի Պետդումայի պատգամավորները ոչ միայն իրենց բողոքի ձայնն են բարձրացնում, այլեւ մտադիր են այդ կապակցությամբ ճնշամիջոցներ բանեցնել Հայաստանի իշխանությունների նկատմամբ: 3. Պանթուրքիզմը շարունակում է հանդիսանալ Ռուսաստանին սպառնացող հիմնական վտանգներից մեկը եւ ռուս ազգաբնակչության իրավիճակը ներկա թուրքախոս պետություններում օրեցօր վատթարանում է: 4. Ակներեւ է, որ պետական շահերի ու մարդկային իրավունքների միջեւ գոյություն ունի հստակ սահման, որը Ռուսաստանում պարբերաբար ու ամենուր խախտվում է լրագրողների եւ տեղեկատվական միջոցների կողմից: 5. Ռուսաստանի, Անդրկովկասի եւ աշխարհի այլ ժողովուրդներին այսօր հնարավոր է փրկել ոչ թե հայտարարություններ անելով ու ճառեր արտասանելով, այլ հստակ աշխատանքով ու գործունեությամբ, որը սակայն դեռեւս ծրագրված ու մշակված չէ: Ուստի երբեք չպետք է վարանել, [illegible] համար:

Շուրջ մեկ ժամ տեւած ասուլիսի վերջում ներկաներին են հանձնվել մի շարք փաստաթղթեր Հայաստանում Դաշնակցության արգելման վերաբերյալ, ինչպես նաեւ վերջերս հիմնված «Ցարգրադի միություն» կազմակերպության դիրքորոշումները:

Ըստ այլ տեղեկությունների, Ֆրանսիայի սոցիալիստական կուսակցության որոշ շրջանակներ դատապարտել են Հայաստանի իշխանությունների քայլը, որոնք «բռնաբարելով ժողովրդավարությունը, վարկաբեկում են ՀՅ Դաշնակցությունը»:

ՀՀ նախագահի հրամանագրի առնչությամբ հայտարարություն է տարածել նաեւ Արգենտինայի Ազգային խորհրդարանի պատգամավոր Ռիկարդո Մոլինասը, ուր մասնավորապես ասվում է. «Նրանք, ովքեր ստիպված են եղել դիմանալ իշխանությունների նույնանման կամայական արարքներին, գիտակցում են, թե որոնք կարող են լինել այդ արարքների իրական նպատակները: Ցավալին այն է, որ ինչպես մեր փորձառությունն է ցույց տալիս, այսպես են սկսում՝ առանց գիտենալու, թե որոնք են հետեւանքները ու վերջնական արդյունքները»:

«Առագաստը» կուսակցական շահեր չէր արտահայտում

Դեռեւս դեկտեմբերի 30-ին Հայաստանի կանանց մի քանի կազմակերպություններ՝ Կանանց հանրապետական խորհուրդը, Հայ մտավորական կին կազմակերպությունը, Հայ կանանց դաշինքը եւ Կանայք հայոց աշխարհի հասարակական քաղաքական կազմակերպությունը, դիմել էին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանին վերանայելու ի շարս այլ թերթերի «Առագաստ» շաբաթաթերթի կասեցման հարցը:

«Առագաստը» մեծագույն դժվարություններով ստեղծված հանրապետության կանանց միակ թերթն է: Զրկված լինելով պետական հովանավորությունից, այն սկսեց իր գործունեությունը ՅՕՍ-ի ֆինանսական աջակցությամբ, գրում են այս կազմակերպությունները:

Թերթը նպատակաուղղված է եղել միայն կանանց շահերի պաշտպանությանը, նրանց վիճակի վերլուծությանը եւ կանանց համախմբմանը ազգային, կոնստրուկտիվ գաղափարների շուրջ: Թերթը երբեք չի արտահայտել որեւէ կուսակցության շահերը, շարունակում են նրանք: Պեկինի կանանց համաժողովի տարում, 1995 թ. այն մեծապես պետք է նպաստեր Հայաստանում գործող ավելի քան 23 կանանց կազմակերպություններին համախմբելու՝ կնոջ առաջընթացի ապահովման գործընթացում:

Խնդրում ենք Ձեզ աջակցել «Առագաստի» գործունեությունը վերսկսելու համար»:

Հիշեցնենք, որ «Առագաստ» շաբաթաթերթի խմբագիրն է գրող Ալվարդ Պետրոսյանը, դաշնակցական: Ըստ կանանց կազմակերպությունների աղբյուրների, մինչեւ այժմ հանրապետության նախագահից պատասխան չի ստացվել:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Հայերը դարձյալ դատ են բացում պատմաբան Լյուիսի դեմ

ԵՐԵՎԱՆ, 21 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՓԱՍՏ: Ըստ տեղեկությունների, հայերը պատրաստվում են երկրորդ անգամ դատ բացել ամերիկացի պատմաբան Բեռնար Լյուիսի դեմ, որը մերժել էր հայերի ցեղասպանությունը եւ ասել, թե այն պատմության մեկնաբանությունն է հայկական տեսանկյունից: Փարիզում հայկական կազմակերպությունները առաջին դատի ժամանակ փորձել էին օգտվել այսպես կոչված Գեսոյի օրենքից, որը պատիժ է սահմանում բոլոր նրանց նկատմամբ, ովքեր կփորձեն մերժել հրեաների ցեղասպանությունը: Ֆրանսիայի դատարանը նախորդ անգամ մերժել էր հայերի դատը պատճառաբանելով, թե այդ օրենքը չի տարածվում նրանց վրա: Սակայն այժմ հայերը պատրաստվում են նոր դատի: Նրանք պնդում են, որ Լյուիսը վիրավորել է հայերին՝ մերժելով ցեղասպանության փաստը: Հայերը 100 հազար ֆրանկի հատուցում են պահանջելու ամերիկացի պատմաբանից:

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակւում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (7-8852) 151065
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՅԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ ձեւաւորումը [illegible]
Apple Macintosh համակարգչային շարուածք «Ազգ» թերթի
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՇՐՋԱՆ ԱՇԽ

Հակառակ վերջին տարիների բազմաթիվ առիթներով ընդունված համատարած ժողովրդավարության հավաստիացումներին, նախկին Խորհրդային Միության շատ երկրներում դեռեւս շարունակում են գործել հին օրինաչափությունները։ Լավագույն դեպքում ժողովրդավարությունը «խոսք հնչողության» տակ է առնված։ Ասվածի օրինակ են Ուզբեկստանի ընտրությունները, որոնք անցկացվեցին դեկտեմբերի 25-ին։ Այս տարվա հունվարի 3-ին հրապարակված արդյունքներով նախկին կոմունիստա-

տեղ տիրող քաոսային վիճակի համար. Կենտրոնական Ասիայի այդ երկրի բնակչության մեծ մասը նախընտրում է ուժեղ, բայց կայուն իշխանություն ունենալ, քան ենթարկվել չափից ավելի ժողովրդավարության վտանգներին։ Իսկ ովքեր իրոք դժգոհ են կառավարության վարած քաղաքականությունից, գերադասում են չարտահայտվել այդ մասին։

Տնտեսական բարենորոգումների հարցում կառավարությունը շատ դանդաղ է առաջ շարժվում, չնայած նախագահ Քարիմովը բազմաթիվ անգամներ հավաստիացրել է, որ

ցումները 1994 թվականին զգալիորեն նվազել են։

Բայց Ուզբեկստանը, որի բնակչությունը 22 միլիոն է, ունի բամբակի, ոսկու, նավթի եւ գազի հսկայական պաշարներ, որոնք երկրի առաջընթացին անհրաժեշտ էական գործոններ են։ Պետք է նշել նաեւ, որ 1993-ի 1.100 տոկոսի հետ համեմատած, անցյալ տարի փողի արժեզրկումը նվազել է մինչեւ 270 տոկոս։ Ամբողջ հարցը, սակայն, ավելի շատ հոգեբանական է։ Երկար տարիներ իրենց խաբված զգալով ռուսներից եւ խորհրդային իրավա-

ՈՒԶԲԵԿՍՏԱՆ

Փոքրված քանն ավելի լավ է...

կանին հաջորդած ժողովրդա-դեմոկրատական կուսակցությունը զբաղեցրել է 205 աթոռ 250 տեղանոց խորհրդարանում։ Այդ թվի մեջ են մտնում նաեւ այսպես կոչված անկախականները, որոնց մեծամասնությունը իրականում ԺԴԿ-ի անդամ է, գրում է «Էկոնոմիստ» հանդեսն իր հունվարի 13-ի համարում։ Կառավարության իսկ կողմից հիմնված Ազգային առաջընթացի կուսակցությունը, որը հանդես է եկել որպես ընդդիմադիր, զբաղեցրել է 6 աթոռ։ Մնացյալ 39 տեղերի համար, որտեղ արդյունքները հստակ չեն եղել, լրացուցիչ ընտրություններ են անցկացվելու։

Ինչպիսին էլ լինեն դրանց արդյունքները, նախագահ Իսլամ Քարիմովն, այնուամենայնիվ, կարող է վստահ լինել, որ խորհրդարանն իրեն հավատարիմ կմնա։ «Միություն» եւ «Ազատություն» կոչվող իսկական ընդդիմադիր կուսակցությունները, որոնք շատ մեծ ժողովրդականություն էին վայելում «գլասնոստի» հռչակման օրերին, փաստորեն չեն մասնակցել ընտրություններին, քանի որ կառավարության հետապնդումների հետեւանքով համարյա թե անգործության են մատնվել վերջին շրջանում։

«Էկոնոմիստի» մեկնաբանի համոզմամբ Ուզբեկստանում դրանից ավելի լայն ժողովրդավարություն չի էլ սպասվում մոտ ապագայում։ Հետեւելով Կովկասում եւ հատկապես հարեւան Տաջիկստանում կատարվող իրադարձություններին եւ մտահոգություն արտահայտելով այն-

երկիրը ի վիճակի է ինքնուրույն ոտքի կանգնել։ Միջազգային վալյուտային ֆոնդից վարկեր ստանալու բանակցությունները ձգձգվում են։

Երբ ՄՎՖ-ի ղեկավարները բավարարի, Ուզբեկստանը շուկայական տնտեսության անցնելու նպատակով կարող է նրանից ստանալ 140 միլիոն դոլարի օժանդակություն։ Այդ հարցի շուրջ նոյեմբերին կայացած բանակցությունների վերջին փուլը «բավարար» է գնահատվել մասնագետների կողմից։ Սակայն ներքին խնդիրներն անհամեմատ ավելի շատ են։ Չնայած գյուղացիներին բաժանվել են հողատարածություններ, արդյունքներն այնքան էլ ակնառու չեն։ Հասարակական երթեւեկության եւ լայն սպառման ապրանքների արտադրության բնագավառում ներդրված կառավարական հսկա-

կարգից, ուզբեկները այժմ այնքան էլ չեն վստահում օտարերկրացիներին եւ նրանց նոր տնտեսական համակարգին։ Նրանք հավատում են, որ կարող են բարգավաճել նաեւ կենտրոնացված տնտեսական համակարգ ունենալու եւ երկրի հարուստ ռեսուրսներն օգտագործելու միջոցներով։ Սակայն հնացած բյուրոկրատիզմն ու բացահայտ կաշառակերությունը դեռ խանգարում են շատ ձեռնհասների, որոնք ձգտում են բարելավել իրենց եւ վերջին հաշվով նաեւ երկրի վիճակը անհատական նախաձեռնությունների միջոցով։ Այնպես որ, եզրակացնում է «Էկոնոմիստի» մեկնաբանը, երբ նույնիսկ Ուզբեկստանը շուկայական հարաբերություններին անցնելու որոշում կայացնի, այդ գործընթացը շատ դանդաղ կլինի։

ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Էստոնիայում ընդունվեց օրենք քաղաքացիության մասին

Անցյալ շաբաթ Էստոնիայի Հանրապետության Սեյմը ընդունեց օրենք քաղաքացիության մասին։ Հենց այդ օրենքի ընդունումը կապված էր ոչ միայն ներքին, այլեւ միջազգային կարգի մի շարք դժվարությունների հետ։ Օրենքի ընդունմանը նախորդած ժամանակաշրջանում այն քանիցս քննարկվել էր Ռուսաստանի ղեկավարության կողմից։ Խոսքը Էստոնիայի ռուսալեզու բնակչության վիճակի մասին է, որտեղ զգալի թիվ են կազմում կենսաթոշակառուները։ Հայտնի է, որ Ռուսաստանի ղեկավարությունը ռուսալեզու բնակչության խնդիրը սկզբում կապում էր հանրապետությունից ռուսական զորքերի դուրսբերման հարցի հետ, իսկ դրանց դուրսբերումից հետո շեշտը դնում էր մարդու իրավունքների խախտման փաստերի վրա։

Մարդու իրավունքների կարգավիճակը Էստոնիայի, Լատվիայի եւ Լիտվայի ռուսալեզու բնակչության խնդիրն առաջադրվեց նաեւ 1994 թ. դեկտեմբերի սկզբներին կայացած Բուդապեշտի հանդիպման ժամանակ։ Ի դեպ, որպես հիշեցում ասենք, որ Մերձբալթյան երկրներում մարդու իրավունքների հարգման խնդիրը սերտորեն կապված է նաեւ այն բանի հետ, թե որքան շուտ այդ երկրները կանդամակցեն Եվրախորհրդին։

Հիմա արդեն Էստոնիայում ընդունված է օրենք քաղաքացիության մասին։ Դրա համաձայն, ռուսալեզու բնակչությունը սկզբում նախատեսված միայն մեկ էստոներենի քննության փոխարեն պետք է հանձնի երկուսը՝ էստոներենի եւ իրավագիտության (Էստոնիայի օրենքների) քննությունները։

Եւ Էստոնիայում քաղաքացիության մասին արդեն ընդունված օրենքը համապատասխանում է միջազգային իրավունքի բոլոր չափանիշներին։

Ի՞նչ ասացավ ռուսալեզու բնակչությունը։ Դժվար է ասել։ Պարզ է միայն, որ նոր ընդունված օրենքը, լավ էություն, էլ ավելի բարդացրեց նրանց վիճակը։ Հիմա մեկի փոխարեն հարկ կլինի հանձնել երկու քննություն։

Մինչդեռ կյանքը շարունակվում է, իսկ ռուսալեզու բնակչությունը Էստոնիայում դարձյալ մնում է արհամարհված, եւ կենսաթոշակառուները չունեն նույնիսկ անվճար բժշկական իրավունք։ Ինչպես հաղորդեց «Ազատություն» ռադիոկայանը, մեկ անգամ շտապ օգնություն կանչելու համար անհրաժեշտ է վճարել կենսաթոշակի գրեթե կեսը։ Հայտնի է, որ Էստոնիայում գրեթե բոլոր բժշկական ծառայությունները վճարովի են։

Թեեւ հարկ է նշել, որ մեր հանրապետությունում եւս ընդհանուր առմամբ բժշկական այդ ծառայությունները «անվճար» չեն։

Ռ. Գ.

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Ազերբայջանը» չի տպագրի պարտապաններին

«Ազերբայջան» հրատարակչությունը որոշել է այս տարվա փետրվարի 1-ից դադարեցնել այն թերթերի եւ ամսագրերի հրատարակությունը, որոնք ի վիճակի չեն վճարել տպագրական ծառայությունների համար կամ պարտք են մնացել հրատարակչությանը։ «Այդ պարտքերի գումարը այսօրվա տվյալներով ավելի քան 220 միլիոն մանաթ է», «Թուրան» գործակալությանը տեղեկացրել է «Ազերբայջան» հրատարակչության գլխավոր տնօրենի արտադրության գծով տեղակալ Բեստի Իսմայիլովան։ Ներկայումս «Ազերբայջան» հրատարակչությունում տպագրվում է 185 թերթ ու ամսագիր, եւ նրանցից ընդամենը 37-ը պարտքեր չունեն։ Իսմայիլովայի խոսքերով, տպագրական նյութերի սղության պատճառով հրատարակչությունը ի վիճակի չէ ապահովել բոլոր ամսագրերի եւ թերթերի տպագրությունը։ Այս կապակցությամբ նա որոշել է հունվարի 15-ից սկսած չընդունել նոր թերթերի եւ ամսագրերի հրատարակման պատվերներ։

ՄՆԱՐՔ ԹՈՒՐԱՆ

■ Ինչպես տեղեկացրել էինք, Անկարայի քաղաքապետարանը փոխեց ավտոկայանի անունը, քանի որ հապավման մեջ կարդացվում էր ԱՇՏՍ։ [illegible] ԱՇՏԻ [illegible], քաղաքապետարանը նոր խնդրի առաջ կանգնեց։ ԱՇՏԻ-ն [illegible] նշանակում է «խաղաղություն»։ Այժմ Անկարայի քաղաքապետարանն ստիպված է նոր անուն հորինել ավտոկայանի համար։

ՓԱՍ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍ

Չեչենական ճգնաժամը Ադրբեջանում սովի պատճա՞ռ

ԲԱՔՈՒ, 23 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ «Ռուսաստանի կողմից Ադրբեջանի շրջափակումը այդ երկրին պատճառել է երկու միլիարդ ռուբլու վնաս։ Երկու երկրների սահմանամերձ կայարաններում կուտակվել է ավելի քան 2000 վագոն նավթամթերք, կոքսացող ածուխ եւ ժողովրդատնտեսական այլ բեռներ։ Ադրբեջանում գրեթե ամենուրեք կանգ են առել խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկությունները, դժվարացել է սննդամթերքի տեղափոխումը, եւ այդ պատճառով կտրուկ բարձրացել են հիմնական սննդամթերքների գները», տեղեկացնում է «Ազատություն» ռադիոկայանը իր հունվարի 20-ի հաղորդման մեջ։ Հաղորդագրության համաձայն, ադրբեջանական Միլլի մեջլիսի վերջին նիստում ընդդիմադիր թեւը ներկայացնող պատգամավորները հայտարարել են, որ իրենց հասցեին Ադրբեջանի տարբեր շրջաններից ահազանգող հեռագրեր են ստացվում այն մասին, թե բազմաթիվ սովամահության դեպքեր են արձանագրվել։ Ադրբեջանական ընդդիմությունը խստորեն քննադատում է հանրապետության կառավարությանը սպասողական կեցվածքի համար։

«Հիրավի, նախագահ Հեյդար Ալիեւը ոչ մի հայտարարություն, լինի քննադատող, թե հորդորող, չի արել Ռուսաստանի հասցեին Հյուսիսային Կովկասում վարած քաղաքականության վերաբերյալ։ Լռում է նաեւ նախագահի աշխատակազմը։ Լավագույն դեպքում միայն ասվում է, որ դա Ռուսաստանի ներքին գործն է։ Միամիտ կլիներ կարծել, որ Ադրբեջանի ղեկավարությունը այլ արձագանք ցուցաբերեր ռուս-չեչենական հակամարտությանը, որովհետեւ այն իր բնույթով հար եւ նման է անջատողականության սեփական դրսեւորմանը՝ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրին», եզրակացնում է «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակիցը։

Քարտերի հիմնադրամը կանցկացնի Ադրբեջանի, Հայաստանի եւ ԼՂՀ-ի արտակառավարական հանդիպում

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 23 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՄՆԱՐՔ։ ԱՄՆ-ի նախկին նախագահ Ջիմի Քարտերի հիմնադրամը մտադիր է փետրվարի վերջերին Ատլանտա քաղաքում կազմակերպել Ադրբեջանի, Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի արտակառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների հանդիպում։ Այդ մասին հայտնի դարձավ Լեռնային Ղարաբաղի «Հելսինկյան նախաձեռնություն-92» կոմիտեում։ Հաղորդվում է, որ նախատեսված միջոցառման նպատակն է նոր խթան տալ բանակցություններին, որոնք փակուղի մտան 1994 թ. հոկտեմբերին Սան Ֆրանցիսկոյի մերձակա Պալո Ալտո բնակավայրում՝ այդ կազմակերպությունների ներկայացուցիչների նախորդ հանդիպման ժամանակ։ Հատկանշական է, որ Համաշխարհային ընկերակցության հիմնադրամի նախաձեռնությամբ Պալո Ալտոյում կազմակերպված հանդիպման հովանավորներից մեկը Քարտերի հիմնադրամն էր։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՅԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՎԻԱԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

AEROFLOT

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՅԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

«ԱԵՐՈՖԼՈՏ - Ռուսաստանյան Միջազգային Ավիաուղիներ» Ռուսաստանյան Ազգային Ավիաընկերությունը

հունվարի 29-ից ավելացնում է

ԵՐԵՎԱՆ - ՄՈՍԿՎԱ

չվերթերի հաճախականությունը ԻԼ-62Մ ինքնաթիռով:

Այժմ Դուք կարող եք ՍՈՒ - 194 չվերթով թռչել Մոսկվա առանց միջանկյալ վայրէջքի

Թռիչքների օրերը — երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ, կիրակի

Թռիչքը Մոսկվայից՝ 11:40, ժամանումը Երեւան՝ 14:10 :
Թռիչքը Երեւանից՝ 15:50, ժամանումը Մոսկվա՝ 18:40 :
(Մոսկվայի ժամանակով)

Ինքնաթիռում նախատեսվում է սպասարկման 3 կարգ՝ տնտեսական, բիզնես եւ I-ին:

Տոմսերը վաճառվում են հետեւյալ հասցեով — Սարյանի փ. 22, Գլխավոր փոստատուն, I-ին հարկ, Աերոֆլոտի գործակալություն

Տեղեկությունները եւ ամրագրումը հետեւյալ հեռախոսներով՝ — 53-21-31, 22-35-80

Ամենաբարենպաստ պայմաններով թռիչքներ դեպի աշխարհի 158 քաղաքներ

digitised by A.R.A.R.@

Շրջան

Իրան. Արեւելքի արթուն պահակը

Փետրվարի 11-ին լրանում է Իրանի Իսլամական հեղափոխության 16-րդ տարին: Այդ կապակցությամբ Երեւանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանատունը մեզ եւ այլ օրաթերթերի է տրամադրել նյութեր, որոնք պատմում են հեղափոխության ընթացքի եւ նվաճումների մասին: Տպագրելով այդ նյութերը, ընթերցողներին հրավիրում ենք դրանք ուշադիր ընթերցել, քանի որ հետեւելու է մի յուրօրինակ մրցույթ, որի պայմանները կծանուցանենք մեր վաղվա համարում:

1979 թվականի փետրվարի 11-ին հանգուցյալ Այաթոլլահ Ռուհոլլահ Խոմեյնիի ղեկավարությամբ հաղթեց Իրանի Իսլամական հեղափոխությունը: Այսպիսով իրանցիների 20-րդ դարի հեղափոխական խիզախումները ավարտվեցին եւ իսլամի շիա դավանանքի հետեւորդների հոգեւոր, բարոյական ու մարդկային արժեքների վերականգնման ու իշխանության դարաշրջանն սկսվեց:

Իրանցիների ազատագրական հասարակական շարժումները հազարամյակների անցյալ ունեն:

Դարասկզբին հաղթանակեց սահմանադրական շարժումը. խաբուսիկ հաղթանակ, որը վերջնահաշվում իշխանությունը թողեց ամենաանարժան ու կամազուրկ՝ Ղաջարների դինաստիային, իհարկե նաեւ միապետությունը սանձելով ժողովրդի օգտին: Հետագայում գաղութարար Անգլիայի օգնությամբ եւ իրանցիներին վճռական նպատակից շեղելու համար Թագավորությունը Ղաջարներից Ռեզա խանին փոխանցվեց, որից հետո էլ նրա որդին՝ Մոհամմադ Ռեզա շահը բազմվորեց: Հայր եւ որդի Ռեզաների իշխանության ողջ ընթացքում երկիրը մնաց գերտերությունների քաղաքական ու տնտեսական կցորդը եւ ժողովուրդը շարունակեց իր պայքարը: Հատկանշական են 1953 թ. դոկտոր Մոհամմադ Մոսադեղի ղեկավարած նավթարդյունաբերության ազգայնացման շարժումը, որն ընդհատվեց ԱՄՆ-ի կազմակերպած հեղաշրջմամբ, եւ 1963 թվականի հանգուցյալ իմամ Խոմեյնիի ղեկավարած կրոնական շարժումը, որն արծարծել էր բազմվորի այսպես կոչված ճերմակ հեղափոխության եւ որի ընթացքում իմամը ձերբակալվեց ու արտաքսվեց երկրից:

Թագավորական իշխանությունն Իրանում արեւելյան եւ իսլամական արժեքներն անտեսող եւ ոչ հարազատ մշակույթի տարածողն ու այլոց դրածոն համարվելով, մշտապես ժողովրդի ըմբոստության թիրախն էր: Ի վերջո 1978 թվականին Իրանի ժողովրդի շարժումը վերելք ապրեց: Իմամ Խոմեյնին առաջին իսկ օրերից իր ուղարկած հայտարարություններով ու ճառերով, որ Իրանում հեղափոխականների միջոցով բազմացվում ու տարածվում էին, ստանձնեց շարժման ղեկավարությունը: Շուտով Շահի եւ միջազգային հետադիմության ճնշումը Իրաքի իշխանություններին դրդեց սահմանափակել իմամի գործունեությունը, գործոն, որը պատճառ դարձավ իմամի ճանապարհորդության համար:

1979 թվականի փետրվարի սկզբին հանգուցյալ իմամ Խոմեյնին, որ մինչ այդ յուրայինների հետ Փարիզի արվարձաններից Նյոֆ լը Շատոյում էր գտնվում, Թեհրան ժամանեց: Այդ օրերին բազմվորը, որ շարժումը ճնշելու տարբեր փորձերում անհաջողության էր մատնվել, ընդդիմության հարաճուն ճնշման տակ թողել էր երկիրը:

1979 թվականի փետրվարի մեկը Իրանի եւ տարածաշրջանի նորագույն պատմության ամենահիշարժան օրերից մեկն է: Այդ օրը 5 միլիոնանոց Թեհրանն իր բնակչության քանակը կրկնապատկած դիմավորեց 15 տարվա աքսորից վերադարձող իր իմամին ու ղեկավարին:

Մի քանի օր հետո, փետրվարի 10-ին Թագավորական հավերժական գնդի տանկային զորամիավորումներից մեկը, ժողովրդական հեղափոխությանը չհնազանդվող գեներալների ու սպաների ղեկավարությամբ հարձակվեց Թեհրանի օդային ուժերի կենտրոնական զորանոցի վրա, այս զորամիավորման անձնակազմը նախապես հավատարմություն էր հայտնել հեղափոխության ղեկավարությանը: Տեղային մարտերը շուտով տարածվեցին ամբողջ քաղաքում: Ժողովրդական զինված ուժերն արագորեն գրավեցին մայրաքաղաքի եւ այլ քաղաքների բոլոր ռազմավարական հանգույցները:

Փետրվարի 11-ին ամբողջ Թեհրանն ու մեծ քաղաքները հեղափոխական ուժերի կամքին էին ենթարկվել: Այդ պատմական օրվա ընթացքում ժողովուրդը իմամ Խոմեյնիի ղեկավարությամբ նվաճված աննախադեպ հեղափոխության հաղթանակն էր տոնում: Այդ օրը բազմվորական Իրանի գոյության դարաշրջանն ավարտվեց եւ հիմնավորվեց մի նոր շրջան: Այս նոր շրջանը իրանցիների 98.8 տոկոսի մասնակցությամբ կայացած ապրիլի 1-ի հանրաքվեի արդյունքների համաձայն «Իրանի Իսլամական Հանրապետություն» անվանումն ստացավ:

Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը նաեւ շուրջ 200 հազար հայերի երկիրն է: Իրանահայերը, կրոնական այլ փոքրամասնությունների նման, ժողովրդի հարատեւ պայքարի բոլոր փուլերում հավասարմորեն ու անձնվիրաբար, իրենց մուսուլման եղբայրների հետ ուս-ուսի պայքարել են եւ նահատակներ տվել, եւ՝ հեղափոխության հաղթանակի, եւ՝ արտաքին հարձակումների դեմ հայրենի երկրի տարածքային ամբողջությունը պաշտպանելու համար:

Իսլամական Հանրապետության սահմանադրությունը փոքրամասնությունների իրավունքները պաշտպանելու նպատակով առանձին հոդվածներ է պարունակում, ըստ որոնց փոքրամասնություններին իրենց մշակույթի, հավատքի ու սովորությունների տարածման ու կիրառման գործում տրվում է լիարժեք ազատություն: Սեփական կրոնական ու մշակութադաստիարակչական կենտրոններից բացի, նրանք կարող են իրենց տրամադրության տակ վերցնել նաեւ հանրային այլ կենտրոններ ու հաստատություններ եւ դրանցում իրենց ազգային սովորույթների ու կրոնական համոզմունքների համաձայն միջոցառումներ կազմակերպել:

Այժմյան տվյալներով փոքրամասնություններն ունեն 120 մշակութային, դաստիարակչական եւ մարզական կենտրոններ: Իհարկե, կրոնական եւ հավատքի կենտրոններն այս թվի մեջ չեն ընդգրկվել, այդ դեպքում թիվը կարող էր եռապատկվել, որպես օրինակ ասենք, որ Թեհրանի հայերն ունեն ավելի քան 12 գործող եկեղեցի եւ մատուռ:

Իրանի Իսլամական Հանրապետությունն աստվածային կրոնների հետեւորդների կրոնական կենտրոններն ընդունում է սրբությամբ եւ մշտական ուշադրություն տածում դրանց նկատմամբ: Յուրաքանչյուր տարի, փոքրամասնությունների պատմական սրբավայրերի վերանորոգման նպատակով բյուջետային հատկացումներ են արվում:

Կրոնական փոքրամասնություններին սահմանադրությամբ վերապահված է խորհրդարանում պատգամավոր ունենալու իրավունք հետեւյալ կարգով. հայերը 2 հոգի, ասորիները եւ քաղդեացիները 1 հոգի, հրեաները 1 հոգի եւ զրադաշտականները 1 հոգի. ընդամենը 5 պատգամավոր:

Փոքրամասնությունների մամուլը հնազանդվում է մամուլի ընդհանուր օրենքի պահանջներին եւ օգտագործում է պետական հնարավորությունները տպագրության, թղթի, մեքենաների եւ անհրաժեշտ նյութերի ձեռքբերման ուղղությամբ:

Երկրում աշխատող մասնագետ եւ գիտակ ուժերի մի ստվար խումբ հայ համայնքին է պատկանում: Այս հայրենակիցներն անկեղծորեն ու նվիրվածությամբ աշխույժ գործունեություն են ծավալում իրենց երկրի զարգացման ամենատարբեր բնագավառներում եւ վայելում մեծ հարգանք:

Ճիշտ այն օրերին, երբ իրանական ժողովուրդն իր շարքերը խտացնելով ամբողջ երկրի վերակառուցմանն էր նախապատրաստվում, միջազգային իմպերիալիստական ուժերը, որ հեղափոխության դեմ փորձարկել էին ամենատարբեր սադրանքները եւ նույնիսկ ուղղակի անհաջող հարձակվել, Իրաքի անխոհեմ իշխանավորներին դրդեցին հարձակվել իսլամական Իրանի վրա:

1980-ի աշնան սկզբին իրաքյան զինյալ ուժերը օդից ու ցամաքից լայնածավալ հարձակում ձեռնարկեցին հեղափոխական Իրանի դեմ:

Բոլոր փորձագետների ու դիտորդների համար պարզից էլ պարզ էր, որ Իրաքի ծավալներով մի երկիր երբեք չէր կարող Իրանին ծնկի բերել: Հարձակումը այն հեղափոխության նկատմամբ, որ իր ուրույն պատգամն էր տարածում, եւ արդեն ազգային-ազատագրական բաղձանքների առաջադրման նոր սկզբունք էր կյանքի կոչում, մեկ նպատակ կարող էր ունենալ՝ սահմանափակել հեղափոխության տարածման ալիքը:

Իրաքցիները ոտնահարելով Իրանի Շահի հետ 1974-ին Ալժիրում կնքած պայմանագիրը եւ սահմանային Արվանդ ռոդ գետում նավարկության մեջ նաեւորհին տիրանալու պատրվակով սկսեցին պատերազմը:

Պատերազմի առաջին անակնկալ օրերը որոշ հաղթանակներ բերեցին իրաքցիներին, բայց իրանցիներն արագորեն ի մի բերելով բոլոր ուժերը՝ ետ շպրտեցին նախահարձակին: Այդ անհավասար պատերազմի մի կողմում Իրանի Իսլամական նորակոչ հանրապետությունն էր, իսկ մյուս կողմում՝ գերտերությունների զենքով ու զինամթերքով եւ տարածաշրջանի որոշ երկրների ֆինանսներով ու մարդուժով համալրված Իրաքը:

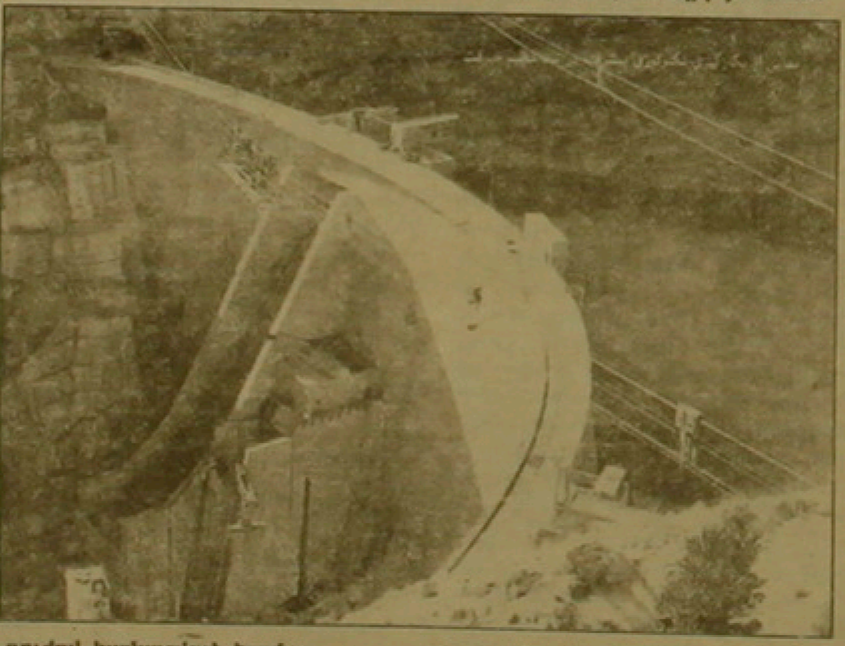

Պարտադրված պատերազմը ավարտվեց 8 տարի հետո, միջազգային կազմակերպությունների միջնորդությամբ, եւ հատկապես Իրաքի կողմից Իրանի անառարկելի իրավունքների ճանաչմամբ:

Այս պատմական հաղթանակը Իրանի ժողովրդի միասնական ու անմնացորդ նվիրվածության արդյունքն էր: Որպես օրինակ, եթե կրոնական փոքրամասնությունների նահատակների թիվը նրանց թվակազմի հետ համեմատելու լինենք, ազգային միասնականության հոգու առկայության պայծառ դրսեւորման ականատեսը կդառնանք:

Այսօր Թեհրանի եւ այլ քաղաքների բազմաթիվ փողոցներ ու պողոտաներ անվանակոչված են պատերազմի հայ, ասորի, հրեա եւ զրադաշտական նահատակների անուններով:

Պատերազմի ողջ ընթացքում հայ վարպետներն ու մասնագետները, անհրաժեշտության պարագաներում կամովին ռազմաճակատ էին մեկնում եւ մեքենա-սարքավորումների վերանորոգմամբ աջակցում մարտնչող եղբայրներին: Իսկ համայնքները բազմաթիվ անգամներ դրամահավաք կազմակերպելով նյութական աջակցություն ցուցաբերեցին ռազմաճակատին:

Պատերազմի ավարտից հետո ավերված գյուղեր ու քաղաքներ, բազմահազար տնազուրկ փախստականներ, աշխատողին կորցրած մեծաթիվ ընտանիքներ, հազարավոր հաշմանդամ ու բազմաթիվ այլ ծանր խնդիրներ ժառանգեց Իսլամական Հանրապետության ղեկավարությունը: Նավթի միջազգային գնի անկումը եւս ծանր հարված էր:

Բոլոր այս բացասական գործոններով հանդերձ, կառավարությունն արագորեն իր անելիքները ճշտելով աշխատանքի անցավ եւ մշակեց «կառուցման հնգամյա ծրագիր»:

Այսօր արդեն ավարտված է այդ ծրագրի առաջին շրջանը եւ Իրանում սկսված են երկրորդ շրջանի աշխատանքները:

Առաջին հնգամյա ծրագրի (1989-1993) արդյունքները ցայտուն են ու անվիճելի: Այդ կապակցությամբ համառոտակի ծանոթանանք գրանցված նվաճումներին:

Նավթարդյունաբերություն

1978 թվականին օրական արդյունահանվել է 5663 հազար տակառ նավթ, որից արտահանվել է շուրջ 4847 հազար տակառ. ներքին սպառման համար զսվել է 747 հազար տակառ:

1993 թվականին օրական արդյունահանվել է 3909 հազար տակառ նավթ, որից արտահանվել է շուրջ 2486 հազար տակառ. ներքին սպառման համար զսվել է 1167 հազար տակառ:

1978 թվականին նավթի յուրաքանչյուր տակառի գինը 40 դոլար է եղել. 1993 թվականին այն իջել է 17 դոլարի՝ փոքրացնելով պետական բյուջե մտնող տարադրամի ծավալը:

1978 թվականին գազաֆիկացված են եղել 26 հազար տուն, 1570 առեւտրի կետ, 370 արտադրամաս եւ գործարան երկրի 5 քաղաքներում. 1993 թվականին գազաֆիկացված էին 1909726 տուն, 57 հազար առեւտրի կետ, 1178 արտադրամաս եւ գործարան Իրանի 243 քաղաքներում:

Բարձրագույն կրթություն

1978-79 ուսումնական տարում բուհերում սովորելիս են եղել 160 հազար ուսանողներ. նույն տարվա շրջանավարտների թիվը 39608 հոգի է եղել. 1992-93 ուսումնական տարում բուհերում սովորում էին 374734 ուսանողներ, իսկ նախորդ տարին ունեցել է 52353 շրջանավարտ:

Բուժառայություն եւ բուժհիմնարկներ

1978 թվականին երկրում կար 357 հիվանդանոց ընդամենը 56000 մահճակալներով: 1994 թվականին այդ թվերը հասել են 724 հիվանդանոցի ընդամենը 93822 մահճակալներով:

1978-ին երկրում եղել է 4220 քաղաքային, շրջանային եւ գյուղական բուժկետ: Այս թիվը 1994 թվականին հասել է 63000-ի:

Նորածինների մահացության թիվը 1978-ին եղել է 120 յուրաքանչյուր հազարի դիմաց. 1993 թվականին օրինաչափ նվազումը հասցրել է 37-ի:

1978 թվականին Իրանի ամբողջ տարածքում խմելու ջուր էր մատակարարվում ընդամենը 600 գյուղերում:

1994 թվականի տվյալներով երկրի 29500 գյուղերում հիմնովին լուծված է խմելու ջրի մատակարարման ցանցերի ու պահեստների ստեղծման հիմնախնդիրը:

Ծանր արդյունաբերություն եւ մեքենաշինություն

Ետհեղափոխության շրջանում այս բնագավառի հիմնական միտումն եղել է՝ արտադրության ընդլայնմանը զուգահեռ ներմուծովի դետալները փոխարինել տեղական որակյալ տեսակներով:

Առաջին հնգամյա ծրագրի տարիներին (1989-1993) ծանր արդյունաբերության նախարարությունը շուրջ 3100 հիմնարար համաձայնություն է
ստվել նոր արտադրությունների կազմակերպման համար, որոնցում ներդրվել է շուրջ 2800 միլիարդ ռիալ կապիտալ:

Այդ ընթացքում երկրում բացվել են շուրջ 300 նախագծային կենտրոններ: 1994 թվականի տվյալներով երկրում աշխատում են 5900 ծանր արդյունաբերական օբյեկտներ:

Երկաթի եւ պողպատի արտադրությունը 1988 թվականին 1.34 միլիոն տոննա է եղել, իսկ 1993-ին 4 միլիոն տոննայի հասնելով արտահանվել է նաեւ արտասահման երկրներ:

Պղնձի արդյունաբերությունը 1988 թվականի 58 հազար տոննայից 1993-ին 128 հազար տոննայի է հասել նույն ժամանակահատվածում ալյումինիումի արտադրությունը 28 հազար տոննայից, տարեկան 90 հազար տոննայի է հասել:

1988 թվականից մինչեւ 1991 մեքենաշինությունն ու ավտոմեքենաների արտադրությունն այսպիսի աճ են արձանագրել.

Ավտոբուս՝ տարեկան 731 միավորից 3029 միավոր.

Մինիբուս՝ տարեկան 2066 միավորից 7727 միավոր.

Բեռնատար՝ տարեկան 2456 միավորից 10977 միավոր.

Փոքր բեռնատարներ՝ տարեկան 1815 միավորից 21576 միավոր.

Ճանապարհաշինական մեքենաներ՝ տարեկան 264 միավորից 1513 միավոր.

Կոմբայն՝ տարեկան 197 միավորից 559 միավոր.

Տարբեր տեսակի հաստոցներ՝ տարեկան 2610 միավորից 6089 միավոր:

Գյուղատնտեսություն

Մինչհեղափոխական շրջանի Իրանում գյուղատնտեսությամբ զբաղված էր երկրի բնակչության ընդհանուր թվի ավելի քան 50 տոկոսը: Սա ամենաքույլ զարգացած բնագավառն էր եւ անասելի տառապանքի գնով էր իր անբավարար գոյությունը պահպանում:

Իսլամական հեղափոխությունից հետո այս բնագավառի զարգացումն ազգային ամենաընդգծված գերխնդիրներից մեկն է եղել:

Ազգային համախառն արտադրության մեջ 1990 թվականից 1993 թվական գյուղատնտեսության բաժինը 27 տոկոս է կազմել:

Հնգամյա ծրագրի ավարտական տարում սկզբնական տարվա համեմատությամբ գրանցվել է աճի հետեւյալ ցուցանիշները.

ցորեն՝ 54 տոկոս, բրինձ՝ 49,9 տոկոս, շաքարի ճակնդեղ՝ 31,5 տոկոս, շաքարեղեգ՝ 20,7 տոկոս, բամբակ՝ 15,6 տոկոս, կարտոֆիլ՝ 19,6 տոկոս, սոխ՝ 53,6 տոկոս, լոբազգիներ՝ 105,8 տոկոս, գարի՝ 20,6 տոկոս, յուղային հատիկներ՝ 126 տոկոս, անասնակեր՝ 4,8 տոկոս, պտուղ եւ բանջարեղեն՝ 10,7 տոկոս:

Հնգամյա ծրագրի տարիներին 3712 գյուղերում ստեղծվել են խմելու վե-

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ **միջազգային**

...ռահսկված ջրի ցանցեր: Նույն ժամանակահատվածում էլեկտրիֆիկացվել են 5158 գյուղեր: Այդ ընթացքում կառուցվել է 4550 կիլոմետր գյուղական ճանապարհ:

Ջրային պաշարներ

Մինչ հեղափոխությունը Իրանում շահագործվում էին 13 ջրամբարներ: Միայն հնգամյա ծրագրի տարիներին սկսվել է 21 նոր ջրամբարների շինարարությունը: Շահագործման են հանձնվել 7 ջրամբարներ: Մինչեւ 2-րդ ծրագրի ավարտը շահագործման կհանձնվեն եւս 23 ջրամբարներ, որոնցից խոշորագույնը Քյարխեի ջրամբարն է 7 միլիարդ խմ տարողությամբ, պատնեշի 3,5 կիլոմետր լայնությամբ եւ կատարի 135 մետր բարձրությամբ:

Առաջին ծրագրի տարիներին ջրմուղ կայանների եւ խողովակաշարերի կառուցմամբ, մակերեսային ջրերի օգտագործման ծավալը հասցվել է 6,4 միլիարդ խորանարդ մետրի:

Կոյուղի

Մինչեւ 1979 թվականը միայն Թեհրանի 1 նորակառույց թաղամասում է կոյուղի գոյություն ունեցել:

Այսօր արդեն Իրանի 35 քաղաքների կոյուղիների ցանցը շինարարության ընթացքի մեջ է: Ուսումնասիրման փուլում են գտնվում եւս 60 նախագծեր:

Ներկայացված թվերն ու փաստերը անհերքելի են եւ չեն հավակնում ներկայանալ որպես լիարժեք վիճակագրություն: Սակայն հենց այսպես ակնհայտ է հեղափոխական իշխանության գործունեության մասին պատկերացում կազմելու համար:

Այսօրվա Իրանի Իսլամական Հանրապետությունը այլեւս 16 տարի առաջվա նորելուկ հեղափոխական իշխանությունը չէ: Իրանի հեղափոխությունը ծանր ու դժվարին փորձություններից է անցել՝ պատերազմ, շրջափակում, բնական աղետներ եւ այլն, եւ աշխարհի ժողովուրդների հասարակական կարծիքի մեջ իր ուրույն տեղն է գրավել: Իսլամական բազում երկրներ Իրանին դիտում են որպես օրինակելի փաստի, մյուսները ձգտում են բարեկամություն ստեղծել: Ոչ իսլամական բազմաթիվ երկրներ Իրանի Իսլամական Հանրապետությանը ճանաչում են որպես կայուն, ամուր եւ անկախ երկրի եւ նրա հետ ունեցած տնտեսական, մշակութային կամ քաղաքական կապերին մեծ նշանակություն են տալիս: Այսօրվա Իրանն իր հարեւանների հետ փոխադարձ հարգանքի հիմամբ ստեղծված մտերիմ ու ջերմ հարաբերությունների գնահատողն է: Իսլամական Իրանը խոր արմատներով ու մեծ պաշարներով կառույց է, կառույց, որ աշխարհում եւս դրական արձագանքներ է ստեղծել: Զուր չէ, որ գերտերությունները նորանոր սադրանքների են դիմում ու ժամանակառ ժամանակ պատրվակ գտնում որեւէ բացասական երեւույթ Իրանին վերագրելով, նրա դեմ ցեխ են արձակում: Վերջին տարվա ընթացքում Բուենոս Այրեսում տեղի ունեցած պայթյունը շտապողականությամբ Իսլամական Իրանին վերագրվեց: Ամոթալի փաստ նախաձեռնողների համար: Նրանք չկարողացան այդ վարկածն ապացուցող ծանրակշիռ փաստեր ներկայացնել, ավելին, շուտով առանձին թերթերի հրապարակումներից պարզվեց, որ սադրանքը բեմադրված է Միացյալ Նահանգների որոշ ղեկավար շրջանակներից, Իրանի դեմ հակաքարոզչական նպատակով:

Այս ծեսը Իրանի ղեկավարության արարքը ծուռ հայելու մեջ ցույց տալն է: Վերջին մեկ տարում մի խումբ ահաբեկիչներ Իրանում բազմաթիվ ռմբահարումներ կատարեցին, որոնցից մեկը, Իրանի մեծագույն ուխտատեղիում, Իմամ Ռեզայի դամբարանում, բազմաթիվ ուխտավորների կյանքը խլեց: Նույն խումբը մի քանի շաբաթների ընթացքում 3 քրիստոնյա քահանաներ սպանեց, Իրանի դեմ քրիստոնեական երկրներին բորբոքելու նպատակով: Իրավապահ մարմինների ջանքերով եւ ձերբակալվածների բացահայտ ցուցմունքներով խմբի պատկանելությունն ու Իրաքի հողում գտնվող նրանց ճամբարը բացահայտվեցին: Երբ Իրանի օդայուները հաջողությամբ Իրաքի հողում այդ ճամբարը չեզոքացրին, միջազգային նույն մենաշնորհական ատվական մեքենան, որն Իրանին նախատում էր ռմբահարումների ու քահանաների սպանության գործում ցուցաբերած «դանդաղկոտության» համար, այս անգամ սկսեց թյուրիմացություններ տարածել եւ Իրանին հարվածել «Իրաքի անպաշտպան գյուղերը» ռմբակոծելու շինծու պատրվակով:

Բոլորին արդեն հայտնի մի փաստ եւս կա, երբ հանգուցյալ Իմամ Խոմեյնին հակակրոնական մի գրության համար հեղինակի նկատմամբ կրոնաիրավական վճիռ էր արձակել: Այդ փաստը, որ վերջերս Իրանի նախագահի ֆրանսիական «Ֆիգարո» հանդեսին տված հարցազրույցում մանրամասն պարզաբանված է, միջազգային լրատվությունում բազմիցս ներկայացվել է որպես «Իրանի պետության հրաման», եւ բեկանում են պահանջում:

Այդուամենայնիվ, փաստը ցույց է տվել, որ Իրանի ժողովրդի ազատ ու անկախ ապրելու ձգտումը շատ լավ է ընկալվել եւ՛ մուսուլման, եւ՛ ոչ մուսուլման ժողովուրդների կողմից եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության պատկերը սեւացնելու նպատակով կատարվող այդ հայհոյախոսությունները բարեբախտաբար ապարդյուն են:

ԽՍՀՄ փլուզումից հետո Իրանի հյուսիսային 1740 կիլոմետրանոց սահմանը բաժանվեց երեք նորանկախ հանրապետությունների՝ Թուրքմենստանի, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ, այնպես որ Իրան-Հայաստան սահմանն այսօր 45 կիլոմետրի է հասնում: Այս փոքրիկ սահմանն իր Ագարակ-Նուրդուզ կամրջի դարպասով մեծ հույսեր է ստեղծել երկու հարեւան ժողովուրդների համար:

Իրանի Իսլամական Հանրապետությունն առաջիններից մեկն էր, որ ճանաչեց Հայաստանի Հանրապետության անկախությունն ու այս նորածին հանրապետության հետ քաղաքական կապեր ստեղծեց: Այս տարիների ընթացքում երկու հանրապետությունների քաղաքական, տնտեսական ու մշակութային հարաբերությունները անառարկելի վերելք են ապրել: Վերջին տարվա տվյալներով Իրանը Հայաստանի առեւտրական երկրորդ խոշորագույն գործընկերն է:

Փոխադարձ կապերի ամրացման ուղղությամբ կատարված վերջին փաստը Իրանի բարձրաստիճան պատվիրակության այցելությունն էր Հայաստանի Հանրապետություն, որի ընթացքում Իրանի Իսլամական Հանրապետության էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարար՝ դոկտոր Մորթեզա Մոհամմադխանի ղեկավարած խումբը ընդունվեց ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ ՀՀ այլ ղեկավարների կողմից, եւ բազմաթիվ հիմնարար ու սկզբունքային ծրագրերի կապակցությամբ մտքեր փոխանակվեցին ու համաձայնություններ գրանցվեցին: Այս այցելության ընթացքում, հունվարի 12-ին Երեւանում բացվեց առաջին արտասահմանյան բանկը՝ Իրանի «Մելլաթ» բանկի մասնաճյուղը: Բացման արարողությանը մասնակցում էին ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը, ՀՀ փոխնախագահ Գագիկ Հարությունյանը, Իրանի էկոնոմիկայի եւ ֆինանսների նախարար Մորթեզա Մոհամմադխանը, ՀՀ-ում Իրանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Համիդ Ռեզա Նիքխահ Էսֆահանին, բազմաթիվ պաշտոնատար անձինք:

Համագործակցության վերջին 4 տարիների փորձն ապացուցում է, որ անկախ Հայաստանի եւ անկախ Իրանի հարաբերությունները, երկու ժողովուրդների սկզբունքային անհրաժեշտությունից են բխում եւ երկկողմ գուրգուրանքով կարող են անսահման զարգանալ:

Բարձրյալից աղերսում ենք այդ գործում նեցուկ եւ աջակից լինել մեզ:

Իրանի Իսլամական Հանրապետության դեսպանատուն, Երեւան

ԹԵՀՐԱՆ, 23 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ուզենք թե չուզենք, Պարսից ծոցի անվտանգության համար պատասխանատու են հենց շրջանի երկրները», հայտարարեց Իրանի փոխարտգործնախարար Աբաս Մալեքին «Թեհրան թայմզ» թերթին տված հարցազրույցում: Նա նաեւ ասաց, որ դաշնակիցների զորքերը վաղ թե ուշ ստիպված կլինեն հեռանալ այդ շրջանից, հասկանալով, որ Պարսից ծոցում իրենց ներկայությունը ոչ միայն անօգուտ է, այլեւ վտանգավոր: «Թեեւ աշխարհագրական առումով Իրանը եւ արաբական երկրները մոտիկ են, նրանք բաժանված են տեղեկատվության բացակայության պատճառով: Մեր (իրանցիների եւ արաբների) փոխադարձ տեղեկատվությունն ստացվում է դաշնակիցների զանգվածային լրատվության միջոցներով եւ լինում է անհամարժեք ու կանխակալ», ասաց Մալեքին: Նա Պարսից եւ Օմանի ծոցի բոլոր երկրներին առաջարկում է անկեղծ երկխոսություն սկսել: Աբաս Մալեքիի կարծիքով, դրան պետք է մասնակցեն միայն ափամերձ երկրները, լուծելով պատասխանատվության հարցերը եւ կնքելով քաղաքական համաձայնագրեր: «Շրջանի գործերին դաշնակիցների միջամտությունը որեւէ առումով անընդունելի է, միջազգային մակարդակով կամ միջազգային որեւէ օրենքի համաձայն, եւ դրա շարունակումը կարող է վտանգավոր լինել», հայտարարեց փոխնախարարը:

Միաժամանակ, նույն թերթի հաղորդման համաձայն, Իրանում Պորտուգալիայի դեսպան դոկտոր Մանուել Մարսելո Կուրտոն ասել է, թե Իրանը շրջանի գլխավորագույն երկիրն է եւ ունի բոլոր բնապաշարները, որոնք թույլ են տալիս կարեւոր դեր խաղալ շրջանի «կայունացման» գործում: «Իրանը կարող է դռները բացել Կենտրոնական Ասիայի նորանկախ հանրապետությունների հետ առեւտրական ու տնտեսական կապերի հաստատման համար, այնպես որ Եվրոպայի եւ ամբողջ աշխարհի երկրները կկարողանան տեսնել առավել բազմակողմ համագործակցություն: Այս առումով Իրանն աշխարհաքաղաքական մեծ կարեւորություն ունի», ընդգծել է դեսպանը:

ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑ

Աբաս Մալեքի. «Անվտանգության համար պատասխանատու են շրջանի երկրները»

ԱՄԵՐԻԿԱ

Հասարակ կուբացիների համար գաղթելը շատ թանկ է

Շատ կուբացիներ, որոնք ցանկանում են եւ իրավունք ունեն արտագաղթել ԱՄՆ, բախվում են լուրջ դժվարությունների: Մասնավորապես Կուբայի կառավարությունը նրանցից պահանջում է Մայամի թռչող ինքնաթիռի մեկ տոմսի համար 1000 դոլար: Այս մասին Նյու Յորքում հայտարարել են ԱՄՆ-ի պետական դեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչները, որտեղ նրանք հինգշաբթի օրը շարունակում էին բանակցությունները Կուբայի պատվիրակության հետ:

Բանակցությունների նպատակը, ինչպես հունվարի 20-ին հաղորդում է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, կուբացիների ԱՄՆ մեկնելու հետ կապված հարցերի կարգավորումն էր:

Տոմսերի նման գները նրանց համար, ովքեր ցանկանում են հեռանալ Կուբայից, ակնհայտորեն բարձրացված են: Այս հարցը միայն մեկն էր քննարկվող բազում հիմնախնդիրներից, որոնք շոշափվել են երկօրյա բանակցությունների ընթացքում: Պետդեպարտամենտի պաշտոնական ներկայացուցիչ Լի Մաքլեյնի հայտարարության համաձայն, «Քննարկումներն անցնում են լավ, աշխատանքային մթնոլորտում»:

Արմենպրես

Եթե երկրաշարժը Տոկիոյում լինե՞ր

Անցյալ երեքշաբթի օրը Կոբեում տեղի ունեցած երկրաշարժի ահավոր տեսարանների ազդեցության տակ Տոկիոյի բնակիչները այժմ հարց են տալիս «Իսկ ի՞նչ կլիներ, եթե այդ բանը Տոկիոյում կատարվեր»:

Ստորերկրյա ցնցումները համեմատաբար անսովոր են արեւմտյան Ճապոնիայում, որտեղ տեղի ունեցավ երեքշաբթի օրվա ավերիչ երկրաշարժը, այնինչ սեյսմոլոգները վաղուց արդեն նախազգուշացնում են, թե Տոկիոյի շրջանում պետք է սպասել ուժեղ երկրաշարժի: Եւ հանկարծ, այդպիսի նախազգուշացումները բնակչության կողմից ընդունվում են շատ ավելի լրջությամբ:

Չորեքշաբթի օրը արդեն ճապոնական հեռուստատեսությունից հարց են տալիս՝ «Ի՞նչ էր կատարվելու, եթե նույնը կրկնվեր Տոկիոյում»: Հարցի պատասխանը ուրբաթ օրը տվեց «Շիմբուն» հայտնի թերթն իր առաջին վերտառությամբ. «7,2 բալ ուժգնությամբ երկրաշարժը Տոկիոյում կսպաներ առնվազն 68 հազար մարդ»:

Այժմ արդեն շատերն են մասնակցում նման խոսակցության: Տարբեր են նաեւ կարծիքներն ու ենթադրությունները: Սակայն մի բան հստակ է՝ իր արվարձաններով շուրջ 30 միլիոն բնակչություն ունեցող Տոկիոյում նման ուժգնությամբ երկրաշարժը արտակարգ տարողությամբ աղետ կլիներ:

Տոկիոն երկրաշարժային ակտիվ գոտի է համարվում: Վերջին մեծ ցնցումն այնտեղ արձանագրվել է 1923-ին, սպանելով 142 հազար մարդ: Դժոխային այդ ցնցման հետեւանքով կործանվել է Տոկիո-Յոկոհամա շրջանի մեծ մասը, անտուն է մնացել ավելի քան 2 միլիոն մարդ՝ Ճապոնիայի այդ ժամանակվա բնակչության երեք չորրորդը:

Ինչ վերաբերում է երեքշաբթի օրվա երկրաշարժին, այժմ արդեն չեն կրկնվում առաջին օրերի զանգվածները՝ Կոբեում բանակն ու կամավորների խումբը մեծ փութաջանությամբ լծվել են վերականգնման եւ վերակառուցման աշխատանքներին, թեեւ, մյուս կողմից, շարունակվում է փլատակների տակ մնացած մարդկանց փնտրտուքը: Զոհերի թիվն արդեն մոտենում է 5 հազարի, 800 մարդ անհետ կորած է համարվում, 20 հազարի է հասնում վիրավորների թիվը: Հակառակ երկրաշարժին հետեւած տեղատարափ անձրեւներին, արդեն վերականգնվել են քաղաքի գլխավոր մայրուղիները, ստուգվել եւ ամրացվել են գրեթե բոլոր կամուրջները, վերականգնվում է հեռախոսային ցանցը:

Շաբաթ օրը ճապոնական կառավարությանն իր օգնությունն է առաջարկել Իրանը, գտնելով, որ վերջին երկրաշարժից հետո իր փրկարարական ջոկատներն ուսանելի մեծ փորձ են կուտակել:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Թուրքիայի քրդերն ուզում են խորհրդարան ստեղծել արտասահմանում

Թուրքիայի արգելված Քրդական դեմոկրատական կուսակցության ներկայացուցիչները հայտարարել են, որ մտադիր են արտասահմանում քրդական խորհրդարան կազմել, որն ըստ էության հետապնդելու է Թուրքիայից անկախություն պահանջող քուրդ ժողովրդի շահերը: Համաձայն ստացված տեղեկությունների, Թուրքիան անմիջապես դիմեց եվրոպական պետություններին, որպեսզի արգելվի այդ նախաձեռնությունը, սակայն հունվարի 12-ին Բրյուսելում կայացած մամուլի ասուլիսում Թուրքիայում արգելված Քրդական դեմոկրատական կուսակցության ղեկավար Քայան հայտարարեց, որ մարտին կյանքի է կոչվելու սահմանադիր խորհրդարանը, բայց դեռեւս չի որոշված վայրը: Նա ասաց, որ այդ խորհրդարանը հետամուտ կլինի արտասահմանում բնակվող Թուրքիայի քուրդ ազգաբնակչության քաղաքական, սոցիալական, մշակութային եւ կրթական խնդիրներին: Ներկայումս արդեն ստեղծվել է 23 անդամներից բաղկացած մի նախապատրաստական հանձնաժողով, որը ջանում է համակարգել նոր խորհրդարանի հետ առնչվող հարցերը: Քայան շեշտեց այն հանգամանքը, որ Թուրքիայի քրդական բոլոր հոսանքները կներկայացվեն այդ խորհրդարանում, ներառյալ Քրդական բանվորական կուսակցությունը, որը ղեկավարում է Թուրքիայի դեմ մղվող զինյալ պայքարը: Ըստ Ռոյթեր գործակալության, Քայան հայտնել է, որ արտասահմանի խորհրդարանը կմիավորի Թուրքիայում ազատագրված նահանգների խորհրդարանին որպես համազգային խորհրդարան ստեղծելու նախափուլ: Նախկին արգելված Դեմոկրատական կուսակցությունը Թուրքիայի խորհրդարանում ուներ 13 պատգամավոր, որոնցից 6-ը այժմ Բրյուսելում են, իսկ 7-ը բանտարկված են Թուրքիայում: Խորհրդարանի նախապատրաստական հանձնաժողովը նաեւ նամակ է հղել ՄԱԿ-ի Գլխավոր քարտուղար Ղալիին, նրան տեղեկացնելով այդ ծրագրի մասին: Թուրքիան հունվարի 11-ին հայտարարեց, որ դիմել է արեւմտաեվրոպական պետություններին եւ ԱՄՆ-ին, որպեսզի նրանք թույլ չտան քրդական խորհրդարանի հաստատումը իրենց երկրներում: Թուրքիայի ԱԳ նախարարության խոսնակ Աթամանը ասաց, որ քրդական խորհրդարանի ստեղծումը անկասկած Թուրքիայի տարածքային ամբողջականության դեմ ուղղված քայլ պետք է համարել: Սպասվում են ռազմական գործողություններ Թուրքիայի քրդական նահանգներում, որ, ըստ Ռոյթեր գործակալության, քրդերի դեմ բացվելու է մի նոր ճակատ: Արդեն 5 ամիս է, որ տասնյակ հազարավոր թուրք զինվորներ ձգտում են բնաջնջել քուրդ աշխարհազորայիններին Թունջելի նահանգի արեւմտյան եւ հյուսիսային լեռներում, բայց այժմ նախապատրաստվում է հարձակում նահանգի արեւելյան շրջանների դեմ, որ ձմռանը պատսպարված են շուրջ 3 հազար քուրդ մարտիկներ: Թուրքիայի զինվորական իշխանությունները հայտնել են Ռոյթեր գործակալությանը, որ այդ գործողությանը կմասնակցեն 10-15 հազար զինծառայողներ, նպատակ ունենալով քրդերին հաղթել ձմռանը: Նրանք նպատակ ունեն ոչնչացնել ձմեռային թաքստոցներում գտնվող հնարավորին չափ մեծաթիվ քուրդ ապստամբների, որովհետեւ, ըստ թուրք զինծառայողների, ամռանը քրդերը տարածվում են, դառնում են շարժուն լեռներում:

ԼՏ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

– Ի՞նչ պարտադիր է, որ երգվեն: Նրանք ուզում են, որ իրենց ոչ ավել, ոչ պակաս, հանճար անվանենք: Պետք չէ գործածել այդ բառը, ի՞նչ է, չի՞ կարելի ասել օժտված: Ես հիացած եմ Խորեն Աբրահամյանի պրոֆեսիոնալիզմով: Այս առումով նրա կողքին ոչ ոք չի կարող կանգնել: Ինչ անում էր նա «Արա Գեղեցիկի» տեսարանում, երբ Լոուրենս Օլիվիեն աներ, կծափեինք ... Կինոյում Խորենի Գեւորգ Սարոյանն արդեն քառորդ դար քննություն է բռնում մի ճշմարտություն չեմ տեսել: Մյուս դերակատարումների մասին նույնն ասել չեմ կարող: Տարիներ առաջ տեսել եմ նրան Աննա Ֆրանկի դերում. հաճելի, գեղեցիկ դերակատարում էր: Պարզվում է, որ իրավունք չունեի Վիոլետի խաղի մասին հիացմունքս չզսպելու: Ի՞նչ եղավ ... Թատերական միջավայրում չեն հանդուրժում մարդկանց անկեղծությունը, կարծում են, թե հաշիվներ ունես, երբ գովում ես կամ քննադատում: Ե՞րբ պետք է կարողանանք հաշվի նստել սուբյեկտի հետ, մարդու անհատական ստեղծի, բայց թատրոնը պետություն չի ստեղծում: Երբ Հայաստանը Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություն դարձավ, Ալեքսանդր Մյասնիկյանը խնդիր դրեց ստեղծել թատրոն: Դերասաններ կա՞ն: Այո՛ Թիֆլիսում եւ Բաքվում: Անմիջապես հրավիրել Երեւան, ապահովել բնակարաններով: Թատրոնը բացեցին ստեղծելով պետական թատրոնի դերասանի համար բոլոր պայմանները: Եթե երկրում չկա պետականորեն հովանավորվող պետական թատրոն, այդտեղ թատրոնը ծաղկել չի կա-

Ինչ ծառի պտուղ է թատրոնը

Հենրիկ Հովհաննիսյանի սուբյեկտիվ տեսակետը կարելի է եւ չընդունել, ինչպես եղել է տարիներ ի վեր

«... Թատրոնն ազգի դեմքն է: Երբ գնում ես մի երկիր կամ քաղաք, միայն թատրոն մտնելով կարող ես իմանալ, թե ուր ես եկել: Թատրոնը տեսնելուց հետո կարող ես որոշել՝ մնա՞լ, թե՞ անմիջապես հեռանալ: Գերմանիա մեկնողը երբ առաջին հերթին մտնի «Բեռլիներ անսամբլ», կիմանա ինչ կարգեր են երկրում. ամեն ինչ իր տեղում է, ավելորդ բան չկա, ամեն ինչ ունի իր ֆունկցիան, կա չափի զգացում: Երբ մի օր տեսնենք, որ մեր թատրոնում ամեն ինչ կարգին է, իսկ Հայաստանում էլ դեռ ամեն ինչ չէ, որ կարգին է, ուրեմն իմացեք, որ երկիրը կարգի է գալիս: Որովհետեւ թատրոնն արմատ չէ, ծաղիկ է, քաղաքացիական կյանքի արդյունք է: Թատրոնն իր պատշաճ մակարդակին է, երբ կա կազմակերպված հասարակություն կամ տոտալ ռեժիմ: Պատմությունն այս է ցույց տալիս: Բարեկիրթ հասարակության մեջ կրթված եւ արհեստական անհատները կյանքի կենտրոնում են: Անկարգ հասարակության մեջ կյանքի կենտրոնում ուրիշ տիպեր են. արհեստական անհատները քաշված ու խեղճացած եւ ոչ մի տեղ ջրի երես չեն երեւում ...»:

Թատրոնի տեսաբան եւ պատմաբան, արվեստագիտության դոկտոր, ՀՀ հեռուստատեսության եւ ռադիոյի երբեմնի ղեկավար Հենրիկ Հովհաննիսյանն այսպես շարադրեց թատրոնի մասին իր ըմբռնումը: Իսկ ինչո՞ւ ներկայիս հայ թատրոնը «չի երգվում» թատերական քննադատների անունով:

ապացուցելով նրա դերասան լինելը: Շատ-շատերը նրա կողքին չեն կարող կանգնել: Բայց նրա մեջ չկա հոգեւոր նախասկիզբը, նրա համար չկան իդեալներ: Նրա համար թատրոնը վաղուց արդեն նպատակ չէ: Այն ժամանակ էր նպատակ, երբ երիտասարդ էր եւ ուզում էր ապացուցել, որ ինքը դերասան է: Հետո նա մնաց մենակ, շատերը թողեցին, փախան Սունդուկյան թատրոնից: Քիչ թե շատ առողջ ուժերը հավաքվեցին Սոս Սարգսյանի թատրոնում: Խորտակվող նավի վերջին բեկորները նրան բաժին ընկան. նախկին ԽՍՀՄ ուժեղագույն թատրոններից մեկը Սունդուկյան պետական ակադեմիական թատրոնը (որին, չգիտես ինչու, նաեւ «մայր» անունն են կցրել եւ որի փլուզումն սկսվեց Արմեն Գուլակյանին 53 թ. գեղարվեստական ղեկավարի պաշտոնից հեռացնելուց հետո), այժմ չկա, գոյություն չունի: Վերջին լավագույն բեմադրությունները թատրոնն ունեցել է 60-ականներին. «Իմ սիրտը լեռներում է», «Դասական գործ» (Վարդան Աճեմյան), «Բրոուդիի ամրոցը», «Պեպո» ...

– Ոչ մի տաղանդավոր դերասան չե՞ք տեսնում ներկայիս մեր բեմում:

– Կիմ Երիցյանը տաղանդավոր մարդ է: Դրամատիկի՝ բեմում դերեր ունի խաղացած, որոնք աշխարհի ցանկացած բեմում կկանգնեն («Մայն Ամիկար», «Ավետրուս»): Տաղանդավոր է Ռաֆայել Քոթանջյանը: Բայց, իմ կարծիքով, խլացած է մերժելի եղանակներով եւ տարիներ շարունակ սկզբից եւեթ իր տաղանդը փչացնելով է զբաղված: Նրա խաղի գրագիտությունը լիարժեք չէ: Չունի չափի զգացում՝ չնայած դերասանական բացառիկ օժտվածությանը: Ուրիշ՝ ավելի բարեկիրթ ու ժամանակակից միջավայրում ավելի հետաքրքիր դերասան կլիներ, քան հիմա է: Փառավոր է խաղում «Լուիզիի սիրտը» ներկայացման մեջ: Տաղանդավոր դերասանուհի է Գոհար Տրդատյանը, որը վաղուց չի երեւում: Վիոլետ Գեւորգյանի խաղացած Աղունը («Աշնան արեւ») մի երեւույթ է, որ չի եղել մեր բեմում տասնամյակ: 45 տարի է ներկայացում եմ նայում, այդպի-

կարծիքի հետ: 30 տարի չեմ կարողանում մարդկանց հասկացնել, որ պարտք ու պահանջ չունեմ: Այնպիսի բան արեք, որ բերանս փակեք: Նոկաուտ արեք ինձ՝ քննադատիս, իմ պարտությունը կլինի իմ հաղթանակը ...

– Պատահական չէ, որ դերասաններից սկսեցինք: Այսօր մեր բեմում դերասանական թատրոնի խնդիր կա: Այն փորձում է ետ մղել ռեժիսորական թատրոնին եւ կարծես հաջողում է:

– Այդ մասին քառորդ դար առաջ եմ խոսել թատրոնի լեզվի, սպեցիֆիկայի կրողը դերասանն է, դերասանից պետք է սկսել: Ռեժիսուրայի արվեստը մեզանում խորտակեց դերասանի արվեստը:

– Կարո՞ղ է թատրոնը հասարակական կարծիքի ձեւավորման ինստիտուտ լինել Հայաստանում, ինչպես դուք մի անգամ բնորոշեցիք «զոլ խփել» հասարակական կյանքում:

– Չի կարող, որովհետեւ թատրոնի մարդիկ հասարակական գիտակցության, հասարակական իդեալների կրողները չեն, գաղափարի ճարտիկ չեն:

– Գուցե հասարակական ինստիտուտնե՞րն են խլում առաջնությունը, ինչպես զանգվածային լրատվության միջոցները, կինոն:

– Երբ մյուս ինստիտուտները չզարգանան էլ, թատրոնը նույն վիճակում կլինի:

– Գուցե դրամատուրգիայի խնդի՞ր կա:

– Ոչ: 19-րդ դարի 60-ականներից հայ թատրոնի խաղացանկը հիմնականում թարգմանական դրամատուրգիայի վրա է կառուցվել: Ազգային դրամատուրգիայի խնդիրն այնքան էլ որոշիչ չէ, թարգմանելով էլ կարելի է խոսել, թարգմանականն էլ կարող է ազգայնանալ: Բոլորն, ի դեպ, բեմադրում են 20-րդ դար... (վերջին տասնամյակներում մեր երիտասարդական խմբերը կպել են Ժան Անույի «Անտիգոնեից» ու պոկ չեն գալիս): 19-րդ դարի դրամատուրգիային անդրադառնալն ինչ-որ տեղ հետամնացություն են համարում:

– Պետություն եւ թատրոն հարաբերությունն ինչպիսի՞ն է:

– Պետությունը պետք է թատրոն-

րող: Նա է որոշում թատրոնի դեմքը: Ազգը պետք է ունենա ազգային նացիոնալ, պետական գոնե մեկ թատրոն: Փարիզն ունի 5 պետական թատրոն (5-րդը բացվեց «87-88» թատերաշրջանում): Երեւանը պետք է ունենա գոնե մեկը որպես այդպիսին, իր արժեքով ու վիճակով:

– Պատկերացնու՞մ եք, թե ինչպիսին պետք է լինի այն:

– Հայաստանում, Երեւանում կան դերասաններ, որոնք կարող են ստեղծել թատրոն (25-30 դերասան եւ 2 ռեժիսոր):

– Ո՞ւմ եք տեսնում ազգային պետական թատրոնի ռեժիսորի «դերում»:

– Օրինակ, մի հայ ռեժիսոր կա, որը կարող է հայ դերասանին ճշմարիտ խաղացնել՝ կանադահայ Պերճ Ֆազլյանն է: Ես նրա ընդամենը մեկ հեռուստատեսային բեմադրությունն եմ տեսել. Երոխանի «Չկնոջի սերն էր»: Զարմացա, չճանաչեցի մեր դերասաններին...

Տարիներ առաջ Գուժ Մանուկյանն էր մի պիես բեմադրել, նախկին պրոֆեսիոնալ բեմադրությունների ոչնչով չէր զիջում: Փայլուն ռեժիսորական ունակություն ցույց տվեց: Ինչ-ինչ թերություններ, իհարկե, կային, բայց հիմքը գրագետ էր: Շատ եմ զարմանում Նիկոլայ Ծատուրյանի վրա: «Փրկեք մեր հոգիներ»-ից հետո անում է բաներ, որ բոլորովին հակառակ են դրան, ընդհանրապես ճաշակին: «Փրկեք մեր հոգիները» բացառիկ գործ էր, որից հետո մեր թատրոնը պետք է լավ մտածեր, ճշտեր իր դիրքը. այսուհետ ի՞նչ պիտի անենք: Անցումային պահ էր, դրանից հետո թատրոնը պիտի փոխվեր, ճշտեր իր տեղը: Բայց նա գնաց Սունդուկյան թատրոնից...

Թերթի մեկ համարի մշակութային սյունակներում ամփոփել չեղավ Հենրիկ Հովհաննիսյանի հետ հարցազրույցը, որում արծարծված խնդիրները թողնելով հետագային, ուզում եմ ավելացնել, որ վաղուց տպագրության է պատրաստ նրա հերթական «Հայ թատրոնի պատմություն. 19-րդ դար» մեծածավալ եւ աննախադեպ գիրքը:

ՌՈՒԶԱՆ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ

ԱՆՑՈՒԴԱՐՁ

Հայ գրողները կռվել են ՀԳՄ չորս սենյակ

Ըստ լուրերի, կիրակի օրը Հայ գրողների միության անդամները (ամբողջ տասնյա՞կը, թե մասնակիորեն, պարզ չէ) դատական կատարածուի եւ համապատասխան մարմինների ներկայացուցչի հետ նոր քայլ են կատարել դեպի պետարբիտրաժի 91 թ. որոշումը, ըստ որի, Երեւանի գրողների տան տարածքից 137,7 քմ տարածություն անցնելու էր վերոհիշյալ կազմակերպության տնօրինությանը:

Իհարկե, լուրերը ճշտվող են, բայց հնարավոր եղավ տեղում պարզել, որ գրողների տան վիճելի 4 սենյակների (առաջին եւ երկրորդ հարկերում) դռները կնքված են, իսկ կողպեքները՝ կոտրված եւ փոխված: Նույն վիճակում է եւ հանգուցյալ Սամվել Շահմուրադյանի անվան սենյակը: «Դուք որի՞ կողմից եք», տեխնիկական աշխատողի հարցին նույն հարցով պատասխանեցի: «Թող լավ գրեն՝ հերիք է, ոչ մեկի կողմից էլ չենք»: Գրողական երկու կազմակերպությունների միջեւ եւ դրա շուրջ լարվածության անն ակնհայտ է:

Ռ. Խ.

ՏԱՐԵԼԻՑ

Արշակի ծննդյան օրը

«Բեմից դուրս ես ամենասովորական մարդն եմ, չեմ կարող անգամ մի բանաստեղծություն արտասանել: Ես միասեր եմ», խոստովանել է Խաչվանքյանն իր հարցազրույցներից մեկում: Պարոնյանի թատրոնը նրա «ճիշտ պարտքն» է: Նրա խաղի ու դերերի միակերպության մեջ մեղավոր է այդ թատրոնը, որը տասնից տարի շարունակ դեգերումների մեջ էր՝ Ստանիսլավսկու անվան

ռուսական թատրոնից երկաթուղայինների մշակույթի պալատ: Թատրոնը թեեւ չկորցրեց իր հանդիսատեսին՝ նա հանգ աշրեց բոլոր առումներով: Նա զգալի տուրք տվեց իր ցածրաճաշակ հանդիսատեսին, իսկ ամենակարեւորը՝ հեռացավ իր ժանրային հատկանիշներից: Շատ ներկայացումներ, անգամ հաջողված «Տաքսի, տաքսին», առանց Խաչվանքյանի կախարդիչ ներկայացման դառնում են տափակ զավեշտախաղ:

Կարապետ Մկրտչի Խաչվանքյանը ծնվել է 1923 թ. հունվարի 23-ին, Ախալցխայում: Հինգ տարեկան էր, երբ ընտանիքը տեղափոխվեց Թիֆլիս: Դպրոցական տարիներին ընկերների հետ ստեղծեց «Արվեստի պատանի ջատագովներ» խմբակը: Նրա պայուսակում ավելի շատ պիեսներ էին, քան դասագրքեր: Երազում էր Մոսկվայում ուսանելու մասին, բայց պատերազմն ու առողջական վիճակը խոչընդոտ եղան: «Վրացֆիլմին» կից կինոդերասանի ստուդիան ավարտեց 1944-ին եւ դեռ ավելին չորոնած, հեռագիր ստացավ Երեւանից. «Հրավիրում ենք աշխատելու Երեւանի երաժշտական կոմեդիայի թատրոնում: Արտեմի Այվազյան»:

Տեղափոխվեց հայրենիք: Առաջին դերը Բոնի Կալմանի «Սիլվա» օպերետում էր: Հասարակությունը խանդավառությամբ ընդունեց կատարումը: Խաչվանքյանն ինքն իրեն էր խաղում, ինքն էլ Բոնիի պես ջահել էր, հմայիչ, հումորով լի: Նա խաղում էր այնպիսի վարպետների կողքին, ինչպիսիք են Շարա Տալյանը, Թաթեւոս Սարյանը, Հայկ եւ Իզաբելլա Դանզասները...

Ի բնուստ կարգապահ, հավաք, աշխատասեր, նա շուտով հաղթահարում է նաեւ լեզվի արգելքը: Խաչվանքյանը շատ է խաղացել, ու նրա բոլոր դերակատարումները հանդիսատեսն ընդունում է խանդավառությամբ ու հոմերական քրքիջով: Անբախտունային դրամատուրգիայի տիրակալության տարիներին խաղացել է բազմաթիվ անգույն, «երկնագույն» անդեմ դերեր, որոնք կենդանացրել է սոսկ սեփական շնորհի ու հմայքի ուժով: Անցյալում անթիվ անհամար դերեր խաղացած արտիստն այժմ մի քանի դերերի դերասան է: Զարմանալին, սակայն, այդ դերերի երկարակեցությունն է: Պսաֆասի «Պահանջվում է ստախոսի» փյան Թեոդորոսը նա խաղում է 1964-ից (30 տարի), Տեր-Գրիգորյանի «Ախ, ներվեր, ներվեր»-ում Զուլիկյան՝ 1968-ից: Այվազյան, Էսման, Կիրակոսյանի «Մեր աստղերի տակ»-ում Սոկրատ՝ 1968-ից, Անանյանի «Տաքսի, տաքսի»-ում Կնյազ՝ 1978-ից:

Ներկայացումները մաշվել են, սակայն Խաչվանքյանի խաղի ինքնաբուխ անմիջականությունն ու եռանդուն խաղակերպը թարմացնում են դերերի տարիքը: Նրա կերպարները ծարտիկ են, եռանդուն, ընդունակ, մեծահոգ, բարի, բայց ոչ առուծ, ժուլիկ, հանցագործ, շնորհալի են եւ անպայմանորեն արժանապատիվ ու հմայիչ: Արտիստական հմայքի շնորհիվ էլ նա շրջանցում է վարպետ դերասանից պահանջվող այլ չափանիշներ: Չենք կարող մտաբերել մեկ ուրիշ դերասան, որը խաղա ոչ թե մարդկային վարքագծի պատճառաբանվածություն, այլ հետեւանք, եւ լինի այդ քան հետաքրքիր ու համոզիչ:

Հիշենք, թե «Հասարակության ծաղիկ սինյոր Պաղագասսոն» հեռուստաներկայացման մեջ ինչպես է հայտնվում Խաչվանքյանը. 2-րդ հարկի դռնից դուրս է գալիս նա ինքը՝ ֆրակ, ձյունաճերմակ վերնաշապիկ, վզին՝ թիթեռնիկ, գավազանով ու գլխարկով, խոսելու ընթացքում շնորհագեղորեն ճերմակ ձեռնոցները հագնելիս: Քայլող արժանապատվություն է նա, թեեւ զբաղմունքը տարօրինակ է, հայտնվել ուրիշի հարսանիքներին ու ճառեր արտասանելով գրպանել տապակած հավ, կոնյակ եւ այլն: Դժվար է պատկերացնել այսօր մի դերասան, որն անհաշիվ անգամ իրար ետեւից կրկնի «հիմա ես ինչ անեմ, ես ծամորուկն ինչ անեմ», ու հանդիսականը ոչ միայն չհորանջի ձանձրույթից, այլ պոռթկա ծիծաղից:

Հետաքրքիր է Խաչվանքյանի կոմիզմի որակը: Իր կերպարանքներով եւ խաղաոճով նա առաջին քաղաքային կոմիկն է: Եւ երեւանաբնակ, բայց դեռ քաղաքացի դառնալու ճանապարհին գտնվող հանդիսականը գտավ ու փարեց իր արտիստին: Թատրոնական բանավոր ավանդապատումի համաձայն, Վահրամ Փափազյանը դերասանի, եւս հայ դերասանին, համարել է սնափառ ու ամբիցիոզ էություն, եւ օրերով նստած հաշվել է, թե ինչքան «բոկս» է պետք, որպեսզի բոլոր դերասաններին, իրեն էլ

ՀՈՒՇ

Ծառազում Խաչատրյանի դահլիճում

Արամ Խաչատրյան համերգասրահում տրվեց համերգ՝ կոմպոզիտոր Ավետ Տերտերյանի հիշատակին: Ֆորեի «Ռեքվիեմը» սովորականից ավելի լուսավոր էր թվում: Պայծառ էին երգչախմբի ձայները, երգեհոնն ու նվագախումբը եւ... մեներգիչների մի զույգ՝ Հասմիկ Հացագործյանն ու Վաղարշակ Օհանյանը՝ գեղեցիկ տեմբրով, գունեղ, անճիգ երգեցողությամբ: Վերջինիս երգած «Libera me»-ն էլ, կարծես, Ավետ Տերտերյանի մշտախռով հոգու վերջնական ազատությունն ազդարարեց՝ ի ծնե երկերի երկրային ճակատագիրը տնօրինող հոգու:

Լ. Պ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մարզական

ՖԻԴԵ

Հայ շախմատիստների նոր տիտղոսները եւ հաջողությունները

Շախմատի մոսկովյան համաշխարհային օլիմպիադայի ավարտից ավելի քան մեկ ամիս հետո նրա արդյունքներում... փոփոխություններ կատարվեցին, ինչը որոշ Հայաստանի ներկայացուցիչների համար՝ ոչ վատ: Պարզվում է, որ կանանց մրցաշարի խաղավարները սխալմամբ մեկական միավոր ավելի էին գրանցել Ինդոնեզիայի եւ Բոսնիա-Հերցեգովինայի հավաքականներին, դրանով իսկ նրանց «հնարավորություն տալով» առաջ անցնել մի շարք երկրների, այդ թվում Հայաստանի թիմից: Մամուլի կենտրոնի պաշտոնական տեղեկագրում մեր աղջիկներին հատկացվել էր 26-րդ հորիզոնականը: Այժմ պարզ դարձավ, որ Հայաստանի հավաքականը իրականում 24-րդն է: Եթե ավելի ճշգրիտ լինենք՝ բաժանել է 24-րդ տեղը, բայց միեւնույն է, նորությունը հաճելի էր մանավանդ, երբ այս արդյունքը համեմատում ենք Մանիլայի օլիմպիադայի հետ (28-րդ տեղ, երբ մասնակից թիմերի թիվը երկու անգամ փոքր էր), եւ առավել եւս, երբ հիշում ենք Մոսկվայում մեր հավաքականի առաջատարի՝ Էլինա Դանիելյանի հրաշալի խաղը:

Ձախից Էլինա Դանիելյանը

Ի դեպ, համաշխարհային օլիմպիադան միակ շախմատային մրցաշարն է, որտեղ հնարավոր է միանգամից դառնալ միջազգային գրոսմայստեր կամ վարպետ (առավել սահմանված նորման անհրաժեշտ է լրացնել երկու կամ նույնիսկ երեք անգամ): Բայց ՖԻԴԵ-ն, հաշվի առնելով օլիմպիադաների արտակարգ նշանակությունը եւ նման բացառություն անելով, միեւնույն ժամանակ պահանջում էր, որ տիտղոսի թեկնածուն խաղա առնվազն 13 պարտիա: Երբ հաշվի առնենք, որ օլիմպիական մրցաշարը բաղկացած է ընդամենը 14 տուրից, պարզ կդառնա, որ Էլինան պարտավոր էր հանդես գալ գործնականում առանց հանգստանալու: Ահա թե ինչու 16-ամյա շախմատիստուհու արդյունքն առավել եւս տպավորիչ պետք է համարել:

Ափսոս է, երբ չլիներ Հայաստանի շախմատային դաշնակցության համառությունը, մեր տաղանդավոր հայրենակցին գրոսմայստերի կոչման շնորհման արարողությունը կկայանար ոչ թե Մոսկվայում, այլ մի փոքր ավելի ուշ: Քանի որ Էլինան նորման լրացրել էր օլիմպիադայի վերջին օրվա երեկոյան, բոլոր անհրաժեշտ հաշվարկները կատարելուց, փաստաթղթերը լրացնելուց, մրցավարների հաստատումները եւ ստորագրությունները ստանալուց հետո հարկ եղավ կեսգիշերին արթնացնել որակավորման հանձնաժողովի ղեկավարներ Քեւին Օ՛Քոնելին (Իռլանդիա) եւ Ռոբերտ Վոլգին (Ուելս), անցկացնել արտահերթ նիստ եւ համապատասխան որոշում ներկայացնել ՖԻԴԵ-ի գլխավոր նիստին: Երբ կեսգիշերին, 2 ժամ 15 րոպե անց Ֆլորենսիո Կամպոմանեսը հայտարարեց 16-ամյա շախմատիստուհու գրոսմայստերի կոչման շնորհման մասին, ծափահարությունները արթնացրին այն պատգամավորներին, որոնք կոնգրեսի մարաթոնի վերջնագծում պարզապես... քնել էին դահլիճում:

Մեր ընթերցողներին, կարծում եմ, հաճելի կլինի իմանալ, որ Դանիելյանն օլիմպիադայի արդյունքներով նոր տիտղոս ստացած միակ հայուհին չէր: Միջազգային վարպետ դարձավ Արցախի եւ Հայաստանի նախկին չեմպիոնուհի Նաիրա Ագաբաբյանը, որը մոտ երկու տասնյակ տարի առաջ ամուսնանալով Մոլդովայի շախմատային գլխավոր կազմակերպիչ Յուրի Սկրիպչենկոյի հետ, տեղափոխվել է Քիշնեւ, այս ամբողջ ընթացքում անփոփոխ հանդես է գալիս այդ հանրապետության հավաքականի կազմում, եւ, ինչպես պերճախոս վկայեց մոսկովյան օլիմպիադան, ավելի ու ավելի վստահ է խաղում: Ի դեպ, Նաիրայի դուստր Էլմիրան, որը ոչ միայն մոր, այլեւ հոր բուռն ցանկությամբ բոլոր փաստաթղթերում իրեն հայուհի է ճանաչում, արդեն երկրորդ օլիմպիադան է, որ գլխավորում է Մոլդովայի հավաքականը: Մոսկվայում Էլմիրան երկար ժամանակ հավակնում էր գրոսմայստերի կոչմանը, բայց վերջում, ինչպես կատակեց Յուրի Սկրիպչենկոն, որոշեց, որ շատ կլինի, երբ միանգամից երեք հայուհիներ նոր տիտղոսներ ստանան, եւ մի փոքր հետաձգեց իր ծրագրերը...

Այն մասին, որ կոնգրեսը միջազգային վարպետի կոչում է շնորհել մեր երկրի ներկայացուցիչներ Հովհաննես Դանիելյանին, Արա Մինասյանին եւ Արթուր Առուստամյանին (վերջին երկուսը պարտավոր են գործակցի բարձրացմամբ հաստատել այդ որոշումը) մամուլն արդեն գրել է: Կավելացնեմ, որ միջազգային գրոսմայստերի կոչում ստացավ Կարեն Մովսիսյանը, որն այժմ ներկայացնում է Գերմանիան:

Այն պահից, երբ Հայաստանի Հանրապետությունը դարձավ շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի լիիրավ անդամ, ՖԻԴԵ-ի որեւէ համաժողով չի անցնում առանց մեր շախմատիստներին նոր տիտղոսներ շնորհելու: Թեեւ տարին նոր է սկսվել, բայց համոզված կարող ենք ասել, որ 1995 թվականը նույնպես բացառություն չի կազմի: Այդ մասին է վկայում մասնավորապես Երեւանի շախմատիստների մեծ հաջողությամբ ավարտված օրերս Փարիզում անցկացված միջազգային մրցաշարը, որին մասնակցում էին Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Իսրայելի եւ Հայաստանի ներկայացուցիչներ: Առաջին մրցանակը միանձնյա վաստակեց գրոսմայստեր Արշակ Մինասյանը, որն իր հանդիպումներում վաստակեց 6.5 միավոր: Հետաքրքիր է, որ Հայաստանի բազմակի չեմպիոնի անհաջող սկսելով մրցաշարը, առաջին երկու տուրից հետո 0.5 միավորով եզրափակում էր աղյուսակը: Բայց հետագայում նա սկսեց տանել հաղթանակ հաղթանակի ետեւից, եւ, չնայած կարճատեւ մրցաշարածությանը, կարողացավ առաջ անցնել բոլոր մրցակիցներից, մասնավորապես հայտնի գրոսմայստերներ Օլիվիե Ռենեյից (Ֆրանսիա) եւ Յակով Մուրեյից (Իսրայել):

Հիանալի ելույթ ունեցավ նաեւ Նորայր Քալանթարյանը, որը, ի դեպ, մրցաշարի տասը մասնակիցներից միակն էր, որը միջազգային որեւէ կոչում չէր կրում: Ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ առայժմ չի կրում, քանի որ Նորայրին ամենամոտ ապագայում ՖԻԴԵ-ն, անկասկած, կշնորհի միջազգային վարպետի տիտղոս: Ընդամենը մեկ տարի առաջ Քալանթարյանը փարիզյան նմանօրինակ մրցաշարերից մեկում ոչ միայն հաղթել էր, այլեւ նկատելիորեն գերազանցել բարձրագույն նորման: Այս անգամ միջազգային սահմանագիծը կրկին հաղթահարելու համար անհրաժեշտ էր վաստակել 4.5 միավոր: Եւ երեւանցին գերակատարեց ծրագիրը՝ 5 միավորով գրավեց երրորդ տեղը:

Ահա մի փոքրիկ, բայց գեղեցիկ դրվագ փարիզյան մրցաշարից:

Մինասյան-Մանսո Ռոմեն
(Հայաստան) (Ֆրանսիա)

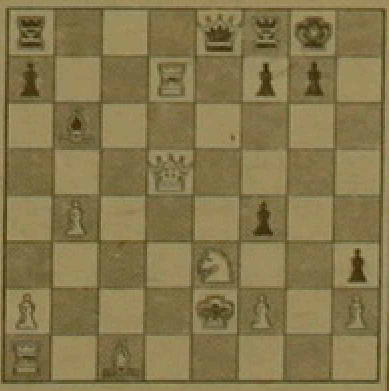

Սեւերով խաղացող ֆրանսիացի շախմատիստը մի քանի քայլ առաջ ժամանակավորապես զոհաբերել էր ձին եւ, թվում է, ուժեղ գրոհ ստացել կենտրոնում մնացած մրցակցի արքայի դեմ: Սակայն հայ գրոսմայստերի հաշվարկն ավելի ճիշտ էր: Նա իր հերթին առաջարկում է նավակի զոհաբերություն եւ անխուսափելի մատի սպառնալիքի տակ ֆրանսիացուն ստիպում միանգամից անձնատուր լինել:

25. Փb2 fe 26. Թg5. սեւերը հանձնվեցին:

ԳԱԳԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ,
ՖԻԴԵ-ի Կենտրոնական կոմիտեի անդամ,
Եվրոպական 5-րդ գոտու պրեզիդենտ

Խաղացված է համաշխարհային օլիմպիադայում (Մոսկվա).
Վահանյան-Միլոս
(Հայաստան) (Բրազիլիա)

1. Ձf3 d6 2. d4 Փg4 3. c4 Փ:f3 4. ef g6 5. Ձc3 Փg7 6. Փe3 Ձf6 7. Փe2 0-0 8. f4 c6 9. h4 Թa5 10. Աf1 e5 11. h5 Ձbd7 12. hg fg 13. fe de 14. d5 e4 15. Թd2 cd 16. cd Թb4 17. Նh4 Նad8 18. Նd1 Ձb6 19. Ձ:e4 Թ:d2 20. Ն:d2 Ն:d5 21. Ձc5 Նc8 22. b4 Ն:d2 23. Փ:d2 Ձbd5 24. Նc4 b6 25. Ձe6 Նe8 26. Ձ:g7 Ա:g7 27. Փf3 Աf7 28. g4 Նe5 29. Նc8 Ձe4 30. Փh6 g5 31. Նc2 Ձec3 32. Նd2 Աf6 33. Նd3 Աf7 34. b5 Աg8 35. a4 Աf7 36. Փg2 Աf6 37. Փf8 Նe8 38. Փa3 Աe6 39. Փb2 Նc8 40. Նh3, 1:0

ՖՈՒՏԲՈԼ

Դիեգո Մարադոնան Կուբայից Փարիզ ու... բանտ

ԳՐԻԳՈՐ ԱՍՏՎԱԾՅԱՆ, «Յառաջ», Ֆրանսիա

Ոչ մի օր չի լինում առանց Դիեգո Մարադոնայի նոր խնդրությունների: Վերջերս Փարիզ մեկնելու ճանապարհին, որտեղ նա պետք է ստանար «Ֆրանս ֆուտբոլ» շաբաթաթերթի հատուկ մրցանակը («Պատվավոր ոսկե գնդակ»), Մարադոնան այցելեց Կուբա, մի երկիր, որը վերջին տարին մեծ ճգնաժամի մեջ է գտնվում ԱՄՆ-ի եւ հարեւան երկրների կողմից, որի պատճառով քաղաքական ու տնտեսական ճգնաժամ է ապրում: Կուբայում Ֆիդել Կաստրոն Մարադոնային պարգեւատրեց հատուկ շքանշանով: Մարադոնան, որ Կուբայի ծովափնյա ավազներում տեսնվում էր ճանաչված հեղափոխական Չէ Գեւարի նկարով շապիկով, հայտարարեց, որ պատրաստ է մարզել Կուբայի ֆուտբոլի հավաքականը, եթե իհարկե երկրի ղեկավարները նրան հրավիրեն: Դա հավանաբար մտածված հայտարարություն էր՝ ամերիկացիներին (ԱՄՆ) նեղացնելու համար, որոնք ՖԻՖԱ-ի միջոցով նրան վռնդեցին աշխարհի վերջին առաջնությունից: Մարադոնան, որ 1994 թ. փետրվարի 2-ին ոստիկանական հրացանով կրակել էր լրագրողի վրա, իրավունք չունի Արգենտինայից դուրս գալ առանց դատախազության համաձայնության, քանի որ դատական գործը դեռ ավարտված չէ: Այնպես որ, առանց թույլտվության երկրից հեռացած անվանի ֆուտբոլիստը, եթե վերադառնա Արգենտինա, հավանաբար մի քանի ամիս կանցկացնի բանտում:

Մարադոնան դուստրերի Դալմայի եւ Ժանինայի հետ

Կուբայի ավազներից հետո Մարադոնան ընտանիքի հետ տեղափոխվեց Փարիզի Շանզ Էլիզե պողոտան, գեղատեսիլ էյֆելյան աշտարակը: Այսօր Դիեգո Մարադոնան նման է մի կինոաստղի, որի համար անհնար է դուրս գալ աստղերի ճանապարհից եւ որը պատրաստ է ամեն տեսակի զարմանալի անակնկալների, որի շնորհիվ կրկին իր վրա կբեւեռի աշխարհի տեսախցիկները:

ՔՈՐՖԲՈԼ

Վարշավյան հանդիպումներով ճանապարհ դեպի Հնդկաստան

ՆԵՐՍԵՍ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ,

Այս տարվա նոյեմբեր ամսին Հնդկաստանում անցկացվելու են քորֆբոլի աշխարհի առաջնության եզրափակիչ խաղերը: Մարզաձեւը, որը Միջազգային օլիմպիական կոմիտեի որոշմամբ 2000 թվականից դասվելու է օլիմպիական մարզաձեւերի շարքում, վերջին տարիներին իր տարածումն է գտել նաեւ մեզ մոտ՝ Հայաստանում, հիմնականում հոլանդացի մարզիչ Ռոբերտ Վան Խեննեկոմի նախաձեռնությամբ: Մեր հավաքականը, որը կազմավորված է հիմնականում հանրապետության չեմպիոն «Հայսիկոդի» եւ մրցանակակիր, ճարտարագիտության ինստիտուտի «Պոլիտեխնիկ» մարզական ակումբների թիմերի խաղացողներով, երեկ մեկնեց Լեհաստան, այստեղ անցկացվող աշխարհի առաջնության նախընտրական փուլի փնջային մրցաշարին մասնակցելու համար: Հայաստանի քորֆբոլիստներն ուժերն են չափելու դաշտի տերերի, Չեխիայի եւ Սլովակիայի թիմերի հետ: Փնջում առաջին երկու տեղ գրավող թիմերը աշխարհի առաջնությանը մասնակցելու իրավունք են ձեռք բերելու: Այդ պատասխանատու հանդիպումներին թիմը նախապատրաստվել է մարզիչ Ռաֆիկ Մարտիրոսյանի ղեկավարությամբ: Վարշավայում նրան օգնելու են հոլանդացիներ Ռոբերտ Վան Խեննեկոմը եւ խորհրդատու մարզիչ Լեոնարդո Վան Հյուվերը, որոնք հաճախ ծանոթ են մեր հավաքականի ուժերին եւ հնարավորություններին:

Նշենք, որ քորֆբոլում յուրաքանչյուր թիմից միաժամանակ խաղադաշտ են դուրս գալիս 8 խաղացողներ, 4 տղա եւ 4 աղջիկ: Մեր թիմը Վարշավա է մեկնում 4 պահեստայիններով: Թիմի հիմնական կորիզն են Մարինե Աղամյանը, Զարինե Խուբեսյանը, Կարինե Ֆիլյանյանը, Սվետլանա Առաքելյանը, Վազգեն Պողոսյանը, Մելիք Սանթրյանը, Վարազդատ Միրիջանյանը, Արմեն Աբրահամյանը:

Հայ քորֆբոլիստների նախապատրաստական շրջանում կատարած աշխատանքը հույս է ներշնչում, որ նրանք վարշավյան հանդիպումներով կարող են ճանապարհ հարթել դեպի Հնդկաստան:

ԱՍՏՂԵՐԻ ՈՒՂԻՆ

Աղասիի մեծ երջանկությունը հետաձգվե՞ց

Հակառակ որ ամիսներ առաջ նրանք հպարտությամբ հայտարարում էին, որ իրենք «կատարյալ զույգ» են եւ երջանիկ կլինեն միասին, դեկտեմբերի 25-ի ծննդյան տոների նախօրյակին նշանակված ընտանեկան միությունն, այնուամենայնիվ, տեղի չի ունեցել, հաղորդում է անգլիական «Դեյլի Մեյլ» թերթը: Պատճառն այն է, որ Բրուք Շիլդսը պատրաստ է համարել հետաձգել ամուսնությունը, որպեսզի կարողանա ավելի լրջորեն կենտրոնանալ իր կարիերայի վրա: 29-ամյա հմայիչ դերասանուհին, որը թենիսի աստղի մասին խոսում է որպես «իր կյանքի սերը», ամենօրյա ելույթներով զբաղված է Բրոդվեյում ներկայացվող երաժշտական մի ռեւյուում եւ չնայած 20 հազար ֆունտ ստեռլինգ էր ծախսել իր հարսանեկան զգեստը գնելու համար, վերջին օրերին գերադասեց հետաձգել ամուսնությունը եւ ամբողջովին նվիրվել իր դերասանական կարիերային:

Նրանք շարունակում են լավ ընկերներ մնալ եւ 24-ամյա Աղասին, որն անցյալ տարվա սեպտեմբերին փայլուն հաղթանակ էր տարել ԱՄՆ-ի բաց առաջնությունում, ներկա է եղել Բրոդվեյի ներկայացման պրեմիերային: Հ. Օ.

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՎԵՐՏԵՔՍ

Դ·Ե·Ղ·Ի·Ն Է·Ջ·Ե·Ր
եւ
Բ·Ի·Զ·Ն·Ե·Ս·Ի Ս·Պ·Ի·Տ·Ա·Կ Է·Ջ·Ե·Ր

ՍԱՄՈՒԻԼ ՏԱՐԱԾՄԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԻՄՆԱՐԿ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԵՎ ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է «ՎԵՐՏԵՔՍ. ԴԵՂԻՆ ԷՋԵՐ ԵՎ ԲԻԶՆԵՍԻ ՍՊԻՏԱԿ ԷՋԵՐ» ՏԵՂԵԿԱԳԻՐՔԸ: ԱՅՆ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ ԲՈԼՈՐ ԿԵՏԵՐՈՒՄ:

VERTEX

Y·E·L·L·O·W P·A·G·E·S
&
B·U·S·I·N·E·S·S W·H·I·T·E P·A·G·E·S

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

Մեկ սենյականոց բնակարան խաղաղ կենտրոնում կամ մետրոյի «Բարեկամություն» եւ «Սասունցի Դավիթ» կայարանների շրջակայքում:
Զանգահարել՝
581841, 637166:

ԳՆՈՒՄ ԵՄ

«Ժիգուլի» մակնիշի ավտոմեքենա՝ լավ դրությամբ վիճակում, 1987 թվականից հետո արտադրված:
Զանգահարել 53.04.34:

ԱՐՄԻՆԳ
ԿԵՆՏՐՈՆԸ

Հրավիրում է

ինքօրյա ճանապարհորդության դեպի Հնդկաստանի մայրաքաղաք.

ԵՐԵՎԱՆ - ԴԵԼԻ - ԵՐԵՎԱՆ

չվերթը կկայանա հունվարի 28-ին

(ուղևորության ընթացքում ինքնաթիռը մնում է Դելիում)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

Նախատեսվում է
ԵՐԵՎԱՆ - ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ - ԵՐԵՎԱՆ
նոր չվերթ

«Էրեբունի» հյուրանոց, I մասնաշենք, 301-307 ս.

Հեռ. 52-75-65, 56-13-92, 56-05-79

ԻՍԿՈՒՀԻ
ՍՊԸ

«Արաբկիր» հյուրանոց 202 ս.
23.38.21, 23.37.47

«Իսկուհի» ՍՊԸ-ն առաջարկում է տուրիստական ուղեւորություններ.

Երեւան-Սալոնիկ-Աթենք
(փետրվարի 20-ին)
Երեւան-Աթենք
Երեւան-Փարիզ-Բուենոս Այրես
Երեւան-Մեդրի-Թեհրան
Երեւան-Ամստերդամ-Մեխիկա
(անհատական)

Կատարվում է նաեւ կարճաժամկետ անհատական փաստաթղթերի ձեւակերպում. Թեհրան 21-օրյա վիզա (10-15 օրվա ընթացքում), Արգենտինա 75 օրից 1 տարվա վիզա 10 օրվա ընթացքում, Մեխիկայի վիզան 20 օրվա ընթացքում.

ՇՏԱՊԵՔ ՕԳՏՎԵԼ ՄԵՐ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՈՒՆՎԱՐԻ 29-ԻՆ, ԺԱՄԸ 14-ԻՆ ԳԱԲՐԻԵԼ ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՇԵՆՔՈՒՄ

ՔԱՅԼ ՈՂՆԻՆԵՐ ՇՈՈՒՆ

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է ՈՒՐԱԽ ԺԱՄԱՆՑԻ:
ԾՐԱԳՐՈՒՄ՝ ԵՐԳԵՐ, ՊԱՐԵՐ, ՎԻՃԱԿԱԽԱՂ, ԴԻՍԿՈՏԵԿ:

ՏՈՄՍԵՐԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԹԱՏՐՈՆԻ ՏՈՄՍԱՐԿՂՈՒՄ ԵՎ ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏԵՆԻ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ:

ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ 552931, 522090, 427085

ԿՈԲՐԱ

«Կոբրա» ընկերությունն առաջարկում է վառելանյութի մեծական մատակարարում, այդ թվում՝

Բ Ե Ն Զ Ի Ն
Ն Ա Վ Թ
Մ Ա Զ Ո Ւ Թ

կանխիկ եւ փոխանցումային վճարմամբ.

Մեծ խմբաքանակների դեպքում ընկերությունը կարող է տեղափոխել վառելանյութը սեփական միջոցներով Երեւանից 50-70 կմ շառավղով: Ռուսական համալիր ծրագրի դեպքում վառելանյութը կարող է մատակարարվել գնորդներին զեղչ գներով:

Պայմաններին ծանոթանալու համար դիմել՝ Բաղրամյան 30, «Կոբրա» ՍՊԸ:
Հեռախոսներ՝ 22.81.86, 22.02.74:

ԿՈՐԵԼ Է

«Գամմա» ՍՊԸ-ի կլոր կնիքը:
Համարել անվավեր:

ԱՄՆ-ի բուհերում սովորելու կամ աշխատելու գնացողների համար

Առաջարկում ենք

T.O.E.F.L. դասընթացով ճնունյություն հանձնելու համար ամերիկյան ուսուցողական երկու ծայներիզ եւ մեկ գիրք (հեղինակ Փայլ):

Դիմել. Աբովյան 26 «Սինքեցիկա» խանութ ժ. 11-16 բացի շաբաթ, կիրակի օրերից: Տեղեկատու հեռախոս 25-86-40

ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՖԻՐՄԱ
«ՆՈՅ»

ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ԵՆՔ ԱՅՑԵԼԵԼ

ԻՏԱԼԻԱ, ՀՈԼԱՆԴԻԱ, ԻՍՊԱՆԻԱ, ԲԵԼԳԻԱ, ՖՐԱՆՍԻԱ, ՇՎԵՅՑԱՐԻԱ, ԱՎՍՏՐԻԱ, ԴԱՆԻԱ, ՆՈՐՎԵԳԻԱ ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ, ԻՍՐԱՅԵԼ, ԿԻՊՐՈՍ

ԻՆՉՊԵՍ ՆԱԵՎ ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԵՎ ԱՍԻԱՅԻ ԵՐԿՐՆԵՐԸ

Ֆիրման ձեւակերպում է անհրաժեշտ փաստաթղթերը

«Էրեբունի» հյուրանոց, 427 սենյակ
Հեռ. 56-05-73

«Անի» հյուրանոց, 525 սենյակ
Հեռ. 56-23-99, 59-45-25

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

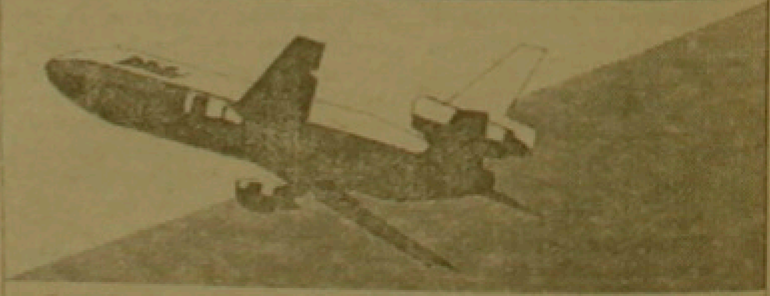

Յուրաքանչյուր շաբաթ օր ուղիղ չվերթ դեպի

ԱՄՍՏԵՐԴԱՄ

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ՀԱՈՒ-ի գրասենյակներ

Հեռ. 53-05-82, 53-06-62

ԿՕԳՆԵՆՔ ԳՆԵԼ ԵՎ ՎԱՃԱՌԵԼ

- ✔ Հին դրամներ
- ✔ Հին շքանշաններ, մեդալներ
- ✔ Հին հայկական, ռուսական եւ այլ երկրների թղթադրամներ
- ✔ Նախկին ԽՍՀՄ 500, 1000, 5000 եւ 10000 ռ. թղթադրամներ
- ✔ Հին բացիկներ, հին փաստաթղթեր

Երեւան, Աբովյան 26, «Սինքեցիկա» խանութ, ժ. 11-16, բացի շաբաթ, կիրակի օրերից

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան. Երեւան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1960. Տպաքանակ՝ 5000. Ստորագրված է տպագրության՝ 23. 01. 1995. Գինը՝ 25 դրամ

digitised by A.R.A.R.@